

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer, t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik szám alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatálnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupan a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésnek 's pontosan és jutányosan közöltetik.

Teljes számú néhány példánnyal még szolgálhat a szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. (Kir. adományozás; a magyar ellenzék feladata F á y A n d r á s tól; Pest és Bihar megyék rendkívüli közgyűlései; Mosony és Soprony megyék évnegyedes közgyűlései; tisztújítás Jászunságban; b u d a p e s t i napló.)

Amerika. (A' congressus üléstermei; a nép részvéte a senatusok háza és tanácskozásai iránt.)
Spainy o l o r s z á g. (Nyugtalanságok Barcelonában 's zugolódás az új adórendszer ellen.)

Anglia. (Péltitók a' gabnatörvények ellen és mellett; angol befolyás a' platai ügyekben; az amerikaiak csilapuló hangulata Peel terve miatt; elegykölésék.)

Franciaország. (A' király válasza a' képviselő kamra válaszfeliratára; az ellenzék hangulata; algiri hírek; Nemours hercegné.)

Olaszország. (Nápolyban a' farsangi multságok nagy részben meghusulvák; Vezuv kitörése.)

Elegyhírek.
Értesítő.

Magyar- és Erdélyország

Őcs. 's ap. kir. Főlsége F r a n g e s S i m o n t l á z á r f ö l d j e i haszonbérletnek magyar nemesség mellett a' Krassómezőben fekvő Zoldjóságot, Zoldjónéval adományozni 's vezetéknévnek Z o l d y r a változtathatását megengedni méltóztaiott.

A' magyar ellenzék feladata.

Eleitől fogva az ellenzékhez tartoztam 's alkalmasint lantozandom síromig; mert mint tagtól illik, pártomról hittem 's hiszem legkülönösebben, hogy az a' hazai előhaladás pártja és inquirensé, noha a' haladás emberének címét — mi nem vala épen bóköntös egykor, minthogy divattá lön, 's a' divatot nem örömet mellőzzük, — annyira kieresztgettük már ma, hogy csak azon földesur nem fér alája, ki még mai napig is morog az elengedett urbéri tojásokért és esirékért. Azonban az ellenzék feladatát mindenkor magasabb fogalom volt, mintsem hiheltem volna, hogy annak eleget tesz, ha megyn, diétán, derüre horura opponál, tüzesen, ki nem számítva és elő nem készítve ostromol, de szilárd kitarás hiányában már az első sikeres térsnél lelakad, vagy vén banya-módra ingerülten átkozódik, mi által visszahatásokat kelesztve, még inkább elzárja útját jövődőre is a' kiviható sikernek; vagy ha örökké sérelmeket kutat 's tán kezére is adja azokat a' kormányoknak; vagy pedig ha soron kívül egyes hősködéssel előcsatáz, oly előre száguldvá, hogy a' haladni vágyó derék sereg nyomát nem bírja követni. Illy tapintatlan 's tán egy részben hiúság-szülte ellenzéknek nem voltam barátja soha; mert hazámnak erevény kell, 's hovátovább több több erevény.

Békes utoni haladást tüzvén ki hazánk, én ezen haladást nem tekinthetem úgy, mint valamely várat, melynek bástyáit megannyi tüzes megrohanással szükség bevennünk, nemis oly égbe meredező tengeri szirtnek, melynek kellő csucsán, homlok-egyenest kelljen áterötötnünk hajónkat; mert hisz épen ezen sikeretlen erőködést választá vala ezeltől mintegy 30 évvel, egy üllei utcai házbirtokos maga háza címjéül, t. i. hajót festetett meredek hegyre erőködött, 's ezt iratá alá: „a' lehetlenségnél.“ Nem illy működésnek tekintem én reformunk kivívását; hanem egy kőszirtes, zátonyos, olykor viharos tengeren, nem legszilárdabb szerkezetű hajóval vitorlázásnak, mely hajón nemcsak az feladata a' kormányosnak, hogy a' sok kanyarodásban irányt ne téveszsen, hanem az is, hogy a' szirtet, zátonyokat kikerülve, végre szerencsésen az ohajtott révpartban kiköthessen. Illy kormányosnak, illy hajón, ha egyszer sikra boesátkozott, nem igen van ideje vesztegleni, vagy kart kedvet ejteni csak azért, mert a' hajózás terhes 's a' révpart még távol van. Hurra! előre! fogja kiáltani a' derék kormányos, 's előbbre evezni, bizva magában, legénységében és azon ég ótalmban, mely hajóját már több veszély közt megóttalmazá.

Körülbélil illy magasztos fogalmam van nekem a' hazai ellenzék feladatáról 's illyesmit várok én tőle — hogy ha feladatát érti, miben kétkedni nem akarok — mint derék kormányosunktól. Hitem szerint kettő a' hazai ellenzék feladata, u. m. ö r k ö d é s, hogy a' törvény teljesüljön 's törvényes alkotvány-elleniség ne követessék el, és haladási erevényre-munkálás, vagyis hazai értelmiségek, erők és tárgyak telhető központosítása arra, hogy a' hon haladási kívánatai, diétáról diétára több több sikert erevényt nyerjenek. Nem pusztá negatívitás tehát az ellenzék tere, nem diéta utáni borostyánra-fekvés 's munkátlan otium, minden fél- vagy negyedévben megyékbeni rendszer-telen szónoklás, 's korai csüggettség, ha mustármagnyi

hit után hegyek nem mozdulnak, vagy Jerikó falai az első trombita-riadásra össze nem omlanak; hanem éber folytonos munkásság, ön-párt- és nemzet-geniusza iránti bizalom, egyértés, központosítás, szilárd kitarás és azon férfias erély, mely csatákat veszve is új csatarendekbe alakítja magát, újra küzd és nyer, habár csak talpalatnyi esztamezőket is.

'S különösebben most, midőn az 1847/d. diéta berekesztése óta, nem épen minden vétke nélkül ellenzékünknek lényegesen megváltozott politikai térünk, miután a' kormány a' eszelekvőség, a' pozitívitás mezejére lépett ki 's némely eszelekvési lépteiben az ellenzék alkotványi sérelmeket lát, kérdem: megfelel-e feladatának ellenzékünk azzal, hogy folyvást és egyedül a' negatívitás, az örködés terén kíván mozogni? míg a' kormány erevényre működik, addig az ellenzék karejlve a' kézet várja, hogy azt sérelmekre bonczolgassa fel? Az ellenzék örködése, 1840 előtt, mondhatni egyenes és munkás rugonya volt reformunknak, mert alkotványos elvek kivívásával volt az özszekejtve. Ma az örködésnek ébrebbnek, szilárdabbnak szükség ugyan lennie, mint valaha volt is, de másneműnek 's nem egyedülnek, mert tettek és új foglalatok kerülnek szőnyegre, miket pusztá elv-vitások sem nem előznek, sem nem orvosolnak meg. Azon elvek nem azért mellőzötnek, mert nem tudatnak, hanem mert egyértésel, nemzetierélyel nem szorgalmaztatnak 's nem özszes nemzet, hanem fractiók szólalnak fel mellettök. Nem mutatják é az 1823ki események és a' nemzeti nyelv ügye; hogy többet ne említsék, miként kormányunk csakugyan méltatja az özszes nemzet szavát és kívánatát? Eszelekvőség és pozitívitás irányában szinte eszelekvőségnek és pozitívitásnak szükség állania, különben a' pangó félnek vesztenie kell. Ne feledjük, hogy eszelekvőség és erevény népszerűséget szűnnek, míg az erevénytelen pangás egyik fő előlöje annak; 's nem mutatja é például Ludoviceumunk dolga, hogy milly nehéz alkotványos elemre vinni azt vissza, mi létesítéskor elhanyagoltatott!

Noha 1836ban, vagy legalább 1839ben igen ott álltunk reformunk életelvével, hol most, 's azóta két diéta folyt le, mégis, a' nemzetiséget kivéve, alig mutathatunk fel amazokban törvényhozási uton kivívott valami erevényt! mi ennek egyik főoka? Az, hogy ellenzékünk mit sem készített elő diétáinkra, rendszeretlenül csatázott közte kiki, megyn és irodalomban maga kezére (auf eigene Faust) 's diéta előtt csak néhány héttel vitázott megynként az adandó utasítások felett, csak diétán kezdé szemelvényzés után némileg rendszerezni magát, de utasítási központosítás hiányában kénytelen volt feloszlalni erejét, kifogyni az időből 's 70—80 tárgyat kergetni különös nyomtatékoság nélkül. Így menjen é ez továbbra is? nincs é itt, ha valaha, most ideje annak, hogy reformunk teendőire nézve, ellenzékünk némi rendszerben állapodjék meg? a' tárgyakból hármat vagy négyet, mik a' többinek eszközei vagy alapjai, tüzzön ki, mit jövő diétán nyomtatékkal és központosult erővel sürressen? ezen tárgyakra nézve a' hatóságok utasításit telhetően özszeptositni törekedjék 's így az örködés mellett — minthogy az alkotványos sérelmeket elhanyagolnunk nem szabad — éber munkásságot fejtsen ki? Miképen eszközölje ezt az ellenzék? fejtegetnem nem bír lapba való. Csak azon egyet jegyzem meg: miként az ellenzéknek általánosságban nincs abban igazsága, ha a' diétákon létesítendők legfelsőbb fokait tüzvén ki, így szól: „mindent vagy semmit!“ a' fokozatokat előre kikötetni nem ohajtanám, minthogy azok körülményektől függenek; a' felsőbb fokozatot mindenkor csak irány-adásul, de nem megkötésül kívánám kijelölni. Létesítse a' diéta mindenkor azt, mi létesíthető, mi által mégis előbbre haladunk; mi által azonban a' további haladhatás útját a' tárgyakban magunk előtt el nem zárjuk. Körülmények közt illy esetben ne tartsa az ellenzék lovagias szilárdsága sérelmének az engedést; mert hon java több mint személyes hősködés; 's példa gyanánt álljon előtte a' vallás és nemzeti nyelvünk ügyei, mik fokrul fokra vivatnak ki. Ha ellenben valamely fokozat mulhatlan föltétele vagy alkotványos elve a' létesítendő tárgynak, ott szilárdul maradjon meg az ellenzék, a' „minden vagy semmi“ mellett.

Könyvű mindezt elmondani szóval, 's papiron kitűzni az ellenzék feladatát, fogják tán mondani ellenzékünk közt az ingerültebbek; de feleli ön, hogy a' kormány, melynek hatalmas eszközei vannak, mindenféle többséget ügyekszik kivinni magának, és hogy nemzetünk jellege sok részben sülyed!

Én — urak, valamint természetesen, sőt szükségesnek

tartom alkotványos országban, oly kormány irányában, mely birodalma más tartományra nézve absolut hatalmu 's mely tartományok látszatos érdekei nem ritkán ütközésben állnak a' miénkkel, az éber örködést, így nem tartom célzavezetőnek azt, hogy kormányunk felől csak ellenséges szándékot legyünk feltenni hajlók. Erősen meg vagyok győződve, hogy önmagunkkal nincs kevesebb hajunk, mint kormányunkkal.

Mióta fenáll a' világ, mindig tusában állt fejedelmek részéről a' monarchiai elem, nemzetek részéről az alkotványos elemmel. Ha é tusa becsületesség útján foly, nem lehet kifogásunk ellene; mert végre is a' kölcsönös igazság és méltányosság kiegyenlített a' különbséget. Ha tehát becsületesség és törvényesség útján igyekszik nevelni pártját a' kormány, ám tegye, 's tegyen hasonlót az ellenzék is; mert pangás csakugyan nem növelendi azt. Hogy pedig nembebecsületesség útján is kívánna magának többséget szerezni a' kormány, azt róla feltennünk nem lehet, nem szabad. Mert ez hozzá nemcsak illetlen működés fogna lenni, de szükség-telen is; ugyanis kérdem: mi szüksége van neki a' többségre? a' kormány mint végrehajtó hatalom nem szorult erre; és mint törvényhozó egyik rész bírja ugyis ezen hatalomnak felét, hivatal-osztásainál fogva pedig annak még nagyobb részét is. És ha nembebecsületesség útján, törvényellenleg 's tán erkölcsiséget vesztegetve is harcolna többségért, mit feltennünk sem lehet, 's ezt csupan népszerűség-kivívás tekintetéből tenné, valóban igen fonákul választaná meg eszközt 's aligha ellenkezőt nem fogna elérni azzal.

És nyúljunk keblünkbe: vajjon többsége által vívott é ki némely haladásokat eddigis az ellenzék, vagy lelkesége 's a' jog és igazság szent fáklájának szétvilágítása által, mely lelket nyert a' hazában, 's mely kormányunknál is méltatásra talált? Hiszen a' haladás eszméivel egykor csak egyes lelkesek szólaltak fel, 's később is csak egyesek karolták fel azokat.

De úgymond némely ellenzék tag, vádolhat é ön pangásról bennünket akkor, midőn hazafüti buzgalommal működünk a' társulati tér mezején, melyen már eddig is annyi szép erevényt bírnak felmutatni?

Tisztelet é nemű fáradalmaknak! testestül lelkestül barátok, sőt egyik eszelekvő harcosuk vagyok ezeknek. De ne felejtjük uraim, hogy a' társulati tér haladásai, törvényhozási garantiák nélkül, vezethetnek ugyan provinciaiis felvirulásra, de alkotványosra nem, habár sokban elősegítik is azt.

Oly tárgyakban, mik törvényhozást kívánnak 's ezen utra tartoznak, kezdeményi joga van nálunk kormányoknak és nemzetnek. Diétán gyakorolja ezen jogát, amaz a' királyi előadások, imez pedig alsó táblája által. Diétán kívül mindkét részről csak előkészítésekben határozódhatik ezen kezdeményi jog gyakorlata; létesítésekre, kölcsönös alkotványos jogok sérelme nélkül, nem vitelhetik az. Ha tehát az ellenzék a' hon haladását tüzte irányul ki magának, illő é elhanyagolnia a' diétaközi előkészítést? Örökké csak virtualitások pörléseivel foglalatokodjunk é, ezekben járunk, keljünk, fáradozunk, költsünk, miként elszegényedett öcsaládu ivadék, 's acquisitóra ne működünk soha? Legyen bármi jó akarattal nemzetünk iránt a' kormány, kitalálhatja é ez mindenben amannak szükségét és kívánatát? 'S ha ez történhetnék is, nem kellene é tartanunk attól, hogy a' hatalmasabb rész kezdeményi joga gyakorlatában nem mindenkor maradván csak az előkészítésnél, hanem alkotványos jogok sérelmével tán létesítést is tüzend ki maga elibe? 's alkotványos nemzet, legjobb esetben is, visszavehető ajándékképen várja é kormányától azt, mit alkotványának kellene teljesítenie?

Minden esetre, ha csak örködünk és készülni várunk, úgy járunk, mint a' mesében az ördög járt, ki pár sarunak hamarabbi megvarrására fogadott a' vargával, de elvesztette fogadását; mert oly hosszú fonalat vett és öltögetett, hogy varrás-közben ki 's be kelle szökdelnie az ablakon.

Legnagyobb bajunk az, hogy ellenzékünkben kevés az egyértés 's váll vállhozi szorítózás! Nincs közte központosulás 's a' jelesek rendszeretlenül csatáznak nem mindenkor gondosan megválasztott esatatóereken; pedig ékként csupa hósek sem vihatnak ki győzelmet. Ellenzékfi férfiakban, igen keveset véve ki, egymás irányában bizonyos hideg idegenség sejtethető, mintha mindegyike inkább szeretné saját véleményét mint egymást, 's egyértésért nem bírná áldozatul adni amazt, némi felfogási eltérés miatt, hajlik elkülöníteni magát és alpártokra oszlani fel.

Távol legyen tőlem, hogy ezt hiúság rovására kívánjam róni; inkább központosulási hiány az, mi e körjelenést előidézte; pedig az ellenzéknek nem kellene zárt területnek lennie, de rendszerezettnek igen. Legalább tudnia kellene: mit akar? mikor 's meddig? milly fokozatokban? miképen 's mieszközőkkel? 'sat. Központosulás és központosítás, egyértés és rokonítás tehát most, ha valaha, a valódi jelszó. Engem valóban nem az aggaszt, hogy tán az ellenzék száma nem nagy, hanem, hogy az központosulatlan, rendezetlen 's negativitásban tetszvéen magának, új csatáren 's változott hadviselésben is még mindig a régi avult fegyverekkel vi. Sokat vesztettünk; mert bár ott állnánk, hol állánk 1843 előtt; de csüggesztőbb ennél az, hogy a jövő diétára sincs kilátás; mert a helyett, hogy annak biztos eredményére működne, szorgalmasan kovácsoljuk a horgokat, mikkel viszarángassuk azt! Fáy András.

Pestmegye rendkívüli közgyűlésének folytatása. A közmunka-szabályozást illető küldöttségi javaslat, melyet mult számunk röviden érintet, köv.: F.évi január 28kán szab. kir. Pest városban másod alispán Nyáry Pál elnöksége alatt ült össze azon választvány, melynek az 1844ki: IXd. t.cikkben szabályozott közmunkák összeírására megbízott küldöttségek munkálatai megvizsgálása 's azok iránti tudósítás-tétel szabott köteleességeül. Felolvasott a köz.m. é. 5551. sz. a. határozatnál fogva az 1844ki évi IXik t.cikk által szabályozott közmunkáknak a kecskeméti járásbani összeírására megbízott küldöttség tudósítása, mely mellett az általa végrehajtott összeírás azon jelentéssel mutatja be: hogy Czegléden 93 hold tevén egy telket, ezt képzeti telkekre osztotta fel, egy telkre 24 hold szántó- és 10 hold kaszáló-földet vévén; Kecskeméten pedig ekért hajtotta végre, hogy mivel ottan urbéri telkek nincsenek, a feljelentett birtokokat 4ik osztályba sorozva és egy telkre 40 holdat véve irta össze. — Végzés: „Jelen tudósítás mellett bemutatott összeírások közül különösen a czeglédi, kőrösi és kecskeméti is megtekintetvén, minthogy tapasztaltott, hogy oly egyedeknél, kik p. o. egy telki illetőségben két vagy három képzeti telek birtokában vannak, az egy egész urbéri telkre az 1844ki évi IXd. törvénycikk 1ső §sza által határozott 12 nap kétszer vagy háromszor vétetett fel; ily esetekre nézve pedig közgyűlésileg is kijelentett, hogy azon esetben, ha egy telket bíró egyednek birtokában több képzeti telkekre kiülő földmennyiség találtatik: az egész telkre határozott 12 szekeres nap csak egyszer vétessék fel; a többi képzeti teleknél pedig az idézett törv. 3ik §ában a személyre rótt 3 gyalog nap mindenkor kihagyassék; következőleg csak 10 és 1/2 szekeres nap legyen felveendő; továbbá tapasztaltott: hogy az urbéri telkeket bíró nemeseknél, kikre nézve kijelentett, hogy kiváltságolt személyeik után 3 gyalog nap, vagy is másfél szekeres nap minden teleknél kihagyandó, ezen rendelet több esetben kellő pontossággal meg nem tartott; az összeírásnak fenobbiek értelmébeni kiigazítására főszámvevő Nyáry Lajos ur utasított.“

Felolvasott Czegléd mezőváros előjárójának folyamodása, miszerint ezek szerfölött sérelmesnek nyilvánítván a megyének abeli intézkedését, mellynél fogva törvényesenél nagyobb telkek képzeti telkekre felosztani határozattak, azt kéri: hogy a birtokjokban levő földek csak annyi telek gyanánt irassanak össze, mennyinek az uradalom által is felvételni szoktak; esedeznek továbbá, hogy a reájok vetendő napszámokból ezer ígás és 2 ezer gyalog napszám a városház szükségére hagyassék fen. Végzés: „Elvén a közgyűlés által már határozva, hogy olyan helyeken, melyekben a jobbágyi telkek törvény szerint megállapított mennyiségű holdaknál nagyobb kiterjedésűek: azokból képzeti telkek alkottassanak; a folyamodó község imént előterjesztett kérelmét, mint a közgyűlési határozattal összeírt között teljesíteni nem lehet. A mi egyébiránt a városház szükségére fentartatni kívánt ezer ígás és 2 ezer gyalog napszám illeti: e törvény értelmében összeírt közmunkák mikénti felhasználása iránt alább fogja ezen küldöttség véleményét a megye elibe terjeszteni.“

Azon küldöttség, mely a pesti járásbani közmunkáknak 1844ki IXd. t.cikk értelmében leendő összeírására kiküldetett, az általa végrehajtott összeírás azon jelentéssel mutatja be, hogy a honoratorokért ki vagyon ugyan a napszám téve, de a summázásnál figyelembe nem vétetett, és így az egész járás köteles leszen kiszolgáltatni 16,570 1/2 szekeres, és 19,452 gyalog napszámot. Végzés: „A tisztesek vagyis honoratorok az 1844d. évi IXd. t.cikk értelmében reájok rótt munkák teljesítésétől fel nem mentethetvén, utasításul adatott főszámvevő urnak, hogy összeírtés alkalmakor a honoratorokra kivetett napszámokat is vegye számításba.“

A solti járásbani közmunkák összeírására megbízott küldöttség tudósításul adja: hogy az összeírás, melyet foglalathban csatolva bemutat, végrehajtott; egyébiránt mivel 1/3. rész telek után csak másfél szekeres napszám jár;

Dunavecsén pedig némely insurgensek és nemeseknek 1/3 urbéri telkeik levén, azokra napszámot róni nem lehetett; ellenben szinte Dunavecsén a nemes házas zsellérekre, kiknek 1/3 részteleknél kevesebb tulajdonuk van: három gyalog nap rovatott; jelenti végre a küldöttség: hogy házzal bíró valóságos elaggott katonákat, kik a hadi kinstárból most is fizetést húznak, ha 60 évet el nem töltöttek, mint nyomorultakat kihagyták a közmunkák összeírásából, ha házuknál velök egy kenyéren levő és dologra alkalmas egyed nem találtott. Végzés: „Jelen tudósítás felolvasásakor említésbe hozta t. bíró Csemniczky Lajos ur, hogy Szeremlén és Kaloosán a megyei határozat értelméhez képest képzeti telkeket kellvén a küldöttségnek felvenni, ebből keletkezett az: hogy jelen összeírás szerint az érdeklött két helyen több telek van, mint a rovatos összeírásba felvétel, 's ennél fogva oda terjed kérelme, hogy a rovatos összeírásba foglalt telkek mennyisége jövődőre is tartassék meg. Errenézve abban állapodott meg a küldöttség, hogy mivel a rovatos összeírás egyedül olyan helyekre nézve állapított meg alapul felveendőnek, melyekben urbéri rendezés nem volt; az olyan esetben, midőn önként több birtok jelentetett fel, és az valóságos létezik, azt más községek nyilvános terhelteésenélkül az összeírásból többé kihagyni nem lehet; 's ugyanazért előterjesztő bíró ur kérelme sem teljesíthetetik.“

Felolvasott a pilisi járásbani közmunkák összeírására közelebb mult évi 5551. sz. a. kirendelt küldöttség tudósítása azon jelentéssel: hogy Ráczkeve és Szendre mezővárosokat kivéve a járás többi községeiben a földek mind urbéri telkenként vannak felvéve 's ennél fogva csak ezen két helyben kellett a 4ik osztályba számított képzeti telkeket felvenni; egyébiránt megjegyzi a küldöttség, hogy Szendre m. város szántóföldjei nagyobb részben olly roszzak, miszerint még a 4ik osztályba véve is azok birtokosai tetemesen károsíthatnak; jelenti végre hogy Albertfalva és Promontör helységek csupán házas és házatlan zsellérekből állván, földet nem bírnak. — Felolvasott a váci járásbani közmunkák összeírására megbízott küldöttség az általa teljesített összeírás tárgyában készített jegyzőkönyve, mellyben különösen következő pontokra nézve kérték határozás: 1ször Dunakeszi helység az uradalommal kötött telepítési szerződés szerint 43 és 1/3 rész urbéri telket tevén, mivel a rovatos összeírásban csak 23 és 1/3 rész telek találtatik felírva, azon kérdés fordult elő: hogy a föllesleges 420 hold földet számíthatni e képzeti telkeknek vagy sem? Végzés: „Ezen pontra nézve abban állapodott meg a küldöttség: hogy mivel a rovatos összeírásban csak 23 és 1/3 telek vétetett föl, ezen telkek számán felül találtatott 420 hold 4ik osztályba számított képzeti telkekkel alkottassanak 's az eként kiülő telkek száma után vétessenek föl a közmunkák is. Továbbá minthogy a 23 és 1/3 telek sommából 2 és 3/4 urbéri telek a lakosság közt annyira fel van osztva, hogy jelenleg kik birtokában létét tökéletesen felvilágosítani nem lehetett; utasításul adatott főszámvevő Nyáry Lajos urnak, miszerint 2 és 3/4 urbéri telek után járó közmunkát az egész községre számítsa fel; melly összeg a község földet bíró lakosai által igazságos arányban leszen kiszolgáltandó.“

2) Püspök Vác város közmunkáji összeírását tárgyzólag jelenti a küldöttség, hogy az uradalmi és városi tisztek, kik urbéri telket bírnak, jobbágyoknak vétetvén fel, a reájok esendő szekeres napok is felrovattak; a személyeikre háruló 3 gyalog napot azonban elengedhetőnek vélte a küldöttség. Végzés: „Jelen pontra a közgyűlés határozata értelmében kijelentett, miként a személy után járó 3 gyalog napszám csak azon esetben hagyathatik ki az összeírásból, ha az említett uradalmi és városi tisztek közül egyik vagy másik nemesi kiváltsággal élne; ellenkező esetre pedig a személye után járó 3 gyalog napszám hasonlóan felveendő 's az összeírás ekénti kiigazítására főszámvevő urnak utasítás adatott.“

3) Jelenti a küldöttség: hogy püspök Vác városában olly telkeket bíró uradalmi tisztek is vannak, kiknek urbéri telkeik után sem ré, sem faületőség nem jár 's ennél fogva az általok birt holdak számának kitétele mellett felirattak ugyan ezek mint jobbágyok; a reájok esendő szekeres napszámok azonban azért nem tétettek ki: mivel nem tudta a küldöttség, hogy a ré- és faületőség fejében hány napot kelljen levonni? Végzés: „Ezen pontra előfordult körülmény a küldöttség véleménye szerint egyedül arra szolgálhatván alapul, hogy azon uradalmi tisztek, kik kaszáló és fabeli illetőségeiket ki nem kapják, e részbeni sérelmeik orvosoltatását annak utján igyekezzenek eszközölni; az illetők ezen utkövetésre járásbani fősz. bíró ur által jegyzőkönyvileg utasítandók leszenek; egyszersmind azonban meghagyatott a számvevő tisztségnek: hogy az említett uradalmi tiszteket mint telkes gazdákat vegye fel és reájok az 1844d. IXik törvénycikk 1ső §ában határozott munkabeli illetőséget az illető rovatokba ígasson.“

4) Jelentést tett a küldöttség arról is: hogy Hannusz András az 1797ki nemesi felkeléskor katonáskodván, ámbar öt ház tulajdonosa; de mivel elbocsátó-levele értelmében semmi szolgálattal nem tartozik, az illető rovatba fel sem vétetett. Végzés: „A közgyűlésnek jelen esetre is alkalmazható illető határozata szerint Hannusz András csak személyére nézve levén a közmunkák terhe alól felmenthető, utasításul adatik a számvevő tisztségnek, hogy mivel a házas zsellérek a többször idézett törvény 3ik §a szerint évenként 6 gyalog napszámot tartoznak szolgálni; 's e szerint Hannusz Andrásra öt háza után 30 nap esnék, személyének mentessége miatt a kitett napszámokból 15 napot vonjon le 's az így fennmaradandó 15 gyalog napot az illető rovatba ígasson. Ugyanez alkalmossal említésbe hozatván, hogy több járásban van még néhány veltes, kik a kezeiknél levő hivatalos oklevelek bizonyítása szerint némi kedvezésekkel bocsátattak el szolgálataikból; ezeket illetőleg utasításul adatik a számvevő tisztségnek: hogy a személyeik után járó 3 gyalog napot az illető rovatokból hagyják ki.“

5) Elhatározás alá terjeszti a küldöttség azt: hogy miután püspök Váczon egy háztelken két, három sőt négy ház is van, 's mindegyiknek más tulajdonosa, melly házakba némely telkeken a bejárás csak egy kapu által eszközölhető; mások pedig külön bejárással bírnak: helyes volt e a küldöttség abeli intézkedése, miszerint az első esetben egy házat vett fel 's a napszámot aránylag valamennyi házbirtokos között osztotta fel; továbbá elhatározatni kéri azt is: hogy az összeírásban 305. és 1/2 számmal jegyzett ház, mellynek két gazdája van, miként legyen felveendő? Végzés: „Ezen pont alatt előterjesztett kérdésekre határozatképen jelentetett ki: hogy bármennyi ház legyen is egy telken vagy funduson, ha azok közül mindegyiknek más tulajdonosa van, ezek ugyanannyi házas zsellérül tekintendők; azon esetben pedig, midőn egy ház kétféle osztatik, 's két különböző tulajdonosa van: két külön házas zsellért kell felszámításba venni. Ugyanazért megbízottat főszámvevő ur, hogy ezen pont alatt előterjesztett 's elhatározott kérdéseket a fentebbiek szerint vegye fel.“

6) Határozás alá terjesztette végre a küldöttség azt: ha vajjon a kunyhókban vagy kis házacskákban lakó cigányok házas zsellérekül tekintessenek e? Végzés: „a cigányok azonnal, mihelyt valamely helyen megtelepültek, 's állandó lakásuk vagyon, legyenek azok házak vagy kunyhók, a mennyiben azoknak tulajdonosaik, mint házas zsellérek; egyébiránt pedig mint házatlanok leszenek a közmunkákra nézve felveendő, azért ezen hiány kipótlására a számvevő hivatal utasított. — Végezetre kijelentendőnek vélte a küldöttség, hogy mivel kezdetben minden munka több nehézséggel van összekötötve 's e szerint könnyen megtörténhetett, hogy az összeírásba hiba csuszott, melly csak későbbben, t. i. annak gyakorlati alkalmazásakor tűnik ki: az ilyen hibák járásbani illető sz. bíró urak által jegyzetessenek föl 's a jövő 1844/7dik évre a közmunkákat szabályozó IXik törvénycikk 28ik §sza értelmében teljesítendő összeírásakor azokra figyelemmel hajtassék végre a küldöttségi munkát.“

Főszámvevő Nyáry Lajos ur hivatalosan jelentette, hogy a megyének öt járásában az 1844d. IX. törvénycikk rendelete nyomán és a közelebb mult évi 5551. számú határozat következtében összeírt közmunkákat felszámítván teszen:

	szekeres napszám	gyalog napszám
a kecskeméti járásban . . .	31,157 1/2	59,027
a pesti járásban . . .	16,623 1/2	15,452
a pilisi járásban . . .	18,487	47,352
a solti járásban . . .	21,578 1/2	53,742
a váci járásban . . .	21,157 1/2	27,860

összesen tehát az egész megyei közmunkák teszenek . . . 109,004 207,433 napsz.

Jelenti végre főszámvevő ur, hogy ezen összeveghez járult még t. b. Rosthy Albert ur e részben tett ajánlata is.

Tudva levén már az előadattakból, hogy mi legyen azon erő, mellyről Pestmegye közönsége a folyó évben rendelkezhetik, legelőször is azon kérdés fordult elő: mi ezélra kelljen azt alkalmazni és felhasználni? e kérdésre megfelel az 1844ki évi IXdik törvénycikk 12dik szakasza, melly a közmunkák szabályoztatásával egyszersmind a czélt mellyre azok fordítandók, kitézte; jelesül elhatározta: miszerint ezen közmunkák a közgyűlés által kijelentendő közlekedési utak készítésére, megigazítására 's fentartására, nemkülönbben ugyanazon törvény pontjaiban kijelölt végekre fordítassanak. Ebből indulva szükségesnek tartja a küldöttség mindenek előtt a közlekedési utakat azok mineműségéhez képest felosztani olly végre, hogy a közmunkák miként és mennyiben leendő azokra alkalmazása is azok mineműségéhez képest rendeltethessék el. — Minél fogva a közlekedési utak felosztatnak: 1) Közönséges országutakra, mellyeken a szomszéd megyékkel, azok fővárosaival

's illetőleg ezeken által a' szomszéd kiültartományok közlekedés fentartatik. 2) Mellék-főutakra, melyeknél fogva a' 3ik pontban említett több közlekedési és határkeresztutakon által az ország valamely nevezetesebb városával vagy vidékével való közlekedés fentartatik. — 3) Azon közlekedési utakra, melyeken által egy helységnek a' hozzájáró szomszéd helységgel vagy mezővárossal közlekedése fentartatik. A' közlekedési utak eképeni felosztása után magából a' felhívott törvényből foly azon következtetés: hogy a' mennyiben ezen utak Pestmegyében még czélszerűen kijelölve nem volnának: azoknak járásokonkénti kijelölésére küldöttséget kellene kinevezni, mely a' tiszti mérnökök közbejöttelével kihallgatván az illető földesurásokat és községeket 's különösen figyelmeztetvén arra: hogy az utvonalak kijelölésével lehető legtöbb érdek egyesíttessék; jelesül, mennyire a' körülmények engedik, népes helyeket kösse-nek össze; továbbá elkészítettésük minél kevésbé költségbe kerüljön; de ezen költségkímélés olyatán gazdálkodás, mely az utak fontossága veszélyeztetését rövid időre maga után vonná, ne legyen, mindezekre való figyelemmel, mind a' 3 osztdálybeli utvonalak mikénti kijelölésére iránt a' közgyűlésnek szükséges tervekkel támogatott véleményét adjabe.

Egyébiránt, mivel a' közmunkák alkalmazása csak egy lehet czélszerű 's az ország Rdei várakozásának kel-lőképen megfelelő, ha a' közmunkák erejével felállított 's illetőleg felállítandó utak jókarban tartatása iránt is a' 12ik §. a) pontja rendelkezéshöz képest kellő intézkedés fog tétetni, elvileg elhatározandónak véli a' küldöttség, hogy a' jelen állapot fentartásáról a' nemes megye különösen gondoskodni fog 's ennél fogva, mivel Pestmegyének már több mérföldnyi hosszúságu csinált országos és még több 2od és 3ad osztályu utai vannak: szükségesnek látja küldöttség, hogy a' közmunkák egy része ezek fentartására, más része ismét a' 41. §. értelmében a' közbejöheto hasznathatlan rendkívüli közmunkákra; más része végül a' közgyűlés által megállapítandó országos főutvonalak építésére fordítassék. Kívánja ezt az ország és megye közérdeke 's parancsolja a' törvény, melynek fogantatásáról kellőleg rendelkezni szükséges.

Mi már azon arányt illeti, melyben a' közmunkák egyik vagy másik czélra kirendelendők volnának, e' részben azon vélemény fog a' közgyűlés elibe terjesztetni: hogy az összeirt megyei közmunkák 1/4 része az új országos utak építésére, 3/4 része pedig eddig részszertint elkészített, részszertint csinált országos és a' többi mellék- és közlekedési utak fentartására 's tatarozására, nemkülönben a' véletlenesetekre hagyassék fen. Közmunkákból a' járások részire fentartandó 3/4 része nézve különösen szükségesnek tartja küldöttség, hogy illető főszbiró és mérnök urak a' községek kihallgatásának előrebocsátása után a' helybeli körülményekre 's különösen az 1844. IXdik törvényezikk 23 §ra való figyelemmel dolgozzák ki azon arányt, melyben az érdekelt 3/4 részből a' közmunkák az eddig fenálló utak jókarban tartására kiszolgáltandók; 's mennyiben legyenek ugyanazon törvény 41. §sa értelmében a' közbejöheto rendkívüli esetekre fenhagyandók, az eként elkészítendő felszámítást tudósításaik mellett minél előbb bemutatván; és miután illy átmeneti intézkedések mindenkor legnagyobb nehézségekkel vannak összekapcsolva, 's csupán a' különben is szoros ellenőrségi kezelésből merítendő tapasztalás fogja kimutatni: ha vajjon a' jelen állapot fentartására említett tisztviselő urak részére utalványozandónak vélt közmunka elegendő é vagy sem? a' gyakorlat által kifejlendő körülményekhez képest leendő szükség a' kidolgozott arányt jövendőre nézve változtatni. —

Felosztva levén eként a' jelen évre összeirt közmunkák, gondoskodni szükség arról, hogy a' megyei országutak közül melyiket kelljen legelőször is építtetni? erre nézve oda terjed a' küldöttség véleménye: hogy mivel illy utak készítését az ország és megye közérdeke egyenlőn kívánja, ez érdek szemelőtti tartása mellett az építendő utvonali kijelölésben minden vidéki (provincialis) érdeknek mellőz-tetni kell 's ennél fogva mivel közönségesen tudva van, hogy a' több mérföldnyire nyuló solti járás az által, hogy természetvnyit a' Dunán csekély költséggel szállíthatja fel, más járásoknál kedvezőbb helyzettel bír; a' kecskeméti, vá-czi és pilisi járásoknak pedig nevezetes része az épülő félben levő vasutvonalknak rövid idő múlva leendő használhatása által hasonlólag több kedvezéssel bírand, a' pesti és vá-czi járáson keresztül Hatvannak vonuló úgynevezett kassai országút azonban annak Dunától és vasutvóli távolsága 's helyzete miatt a' felhozott kedvezések közül egyikkel sem bír; következésképpen ezen utvonali lenne az, mely a' közmunkáknak az új utak építésére fentartott 1/4 részével legelő-ször, még pedig a' pesti határtól kezdve lenne építendő; a' küldöttség ezt annyival inkább szükségesnek véli elhatá-roztatni, mivel ezen utvonali az, mely a' már jókarba hely-zett országutakkal bíró Nógrád, Gömör, Heves, Borsod 's több felső megyét; továbbá hazánk tárházának az alföldnek

nevezetes részét kapcsolja össze hazánk két fővárosával, 's e' szerint ezen vidék kereskedésének előmozdítására e-gyik főtevényezőül szolgál. —

Miután fentebbiek következtében a' megyei országos és egyéb utvonalak kijelölve 's meghatározva leendnek, 's közgyűlésileg fog megállapíttatni az, hogy a' közmunkák mely része fordítassék új országutak építésére, 's jelesül melyik vonalon kelljen azt megkezdeni: gondolkodni kell annak elhatározatásáról is, hogy a' közmunkák miként legyenek felhasználandók? Erre nézve a' küldöttség következőket teszen javaslatba:

1) Hogy azon erő, mely a' küldött munkára felhasználandó, összpontosíttassék; mert tagadhatlan: hogy csak egyesített és folytonos munkával eszközölhető az országutak építésére czélszerűen 's lehető legrövidebb idő alatt; és hogy ezen cél elérésék: erre ismét megkívántatik, hogy az összesített erőnek mikénti alkalmazása kellő hatósággal felruházandó és szoros felelősséggel tartozó egyedek felügyelésére bizassék. Mi végből

2) Elkerülhetlenül szükséges: hogy az országutak építéséhez néhány új egyed alkalmazassék, jelesül: a) mul-hallanul kívántatik egy mérnök, ki az utépítésben gyakorlati tapasztalással bírjon 's az egész munka technikai részét mint felügyelő vezesse. Nem szenved ugyan kétséget, hogy tiszti mérnök urakat az utakra felügyelés köteleességük szertint illeti; mivel azonban az utak e' megyében jövendőre nézve rendszeresen 's lehető legnagyobb felügyelés alatt fognak építtetni, következésképpen tőlök sem kívánhatni, hogy eddigi fizetéseikért minden idejüket saját káraikra áldozzák fel a' közjóknak, a' küldöttség véleménye szerint rendszerint-mérnök urak, kiknek ut építésbeni gyakorlati tudományuk kérdés alá nem vonható, szolgáltathatnak fel az iránt: hogy közülök melyik ajánlkoznék az érintett felügyelőségre, melyet a' magát e' czélra felajánlandó mérnök ur fárado-zásának kellőképen megjutalmaztatása végett legalább ezer pengő forint évi fizetés lenne összekapcsoltatandó. — b) Szükséges egy felügyelősegéd biztos, még pedig olyan, ki az utépítést gyakorlatilag is érti 's ennek évi fizetése leg-alább 300 p.frt összegben lenne megállapítandó. És miután az igazgató mérnök elibe tüzendő minden köteleességire nézve a' ns megyének szoros felelősséggel tartozandók, erre pedig csak úgy köteleztetik, ha a' rendelkezésétől függő felügyelő biztos-választás nekik fog általengedtetni, vég-zésleg lenne kijelentendő: hogy az igazgató mérnök ezen bizost önmaga válassza 's nevezze ki.

3) Fentebbi pontban említett egyedeken kívül, kik a' munka technikai része pontos végrehajtásáról tartoznak gondoskodni, kívántatik: hogy járásbeli illető tisztviselő urak a' politialis felügyelést magok részéről egész szigorúsággal gyakorolják; de egyszersmind az uti biztosokkal együtt felügyeljenek az anyagokra 's arra, hogy azok a' kijelölt helyre és czélra használattassanak fel.

4) Mivel a' 2ik pontban érintett egyedektől a' reájok bízandókra nézve kellő pontosságot 's felelősséget csak úgy kívánhatni, ha a' küldöttség által javaslatba tett fizetéseik biztosítva leendnek; e' végből megkérendő lenne minde-nekelőtt a' nm. m. kir. h. tanács az iránt: hogy az említett egyedek fizetését kegyesen rendszeresíttetni 's ez által a' megyének arra, hogy a' törvénynek kellőleg szerezhessen fogantatot, kegyesen módot nyujtani méltóztatassék. — Egyéb-iránt, mivel teljes reményben van a' küldöttség a' felől, hogy a' megyei földesurások szem előtt tartva azon új terhet, melyet a' köznép a' már gyakorlatba idézett törvény rendeleténél fogva minden beszámítás nélkül viselni köteles: ma-guk részéről leendnek azon méltányossággal, hogy az ér-dekelt két felügyelőnek javaslatba tett fizetését, ha nem is egészen, legalább nagyobb részben önkéntes ajánlat útján egész készséggel állítandják ki, az e' czélra kívántató 1300 p.frt-nak országgyűlési költségek kivételésekor eddig használt kulcs szerinti felosztása mellett feszöltandók lennének arra: hogy a' reájok kivételendő különben is csekély össze-get önkéntes segedelemképen kifizetni sziveskedjenek.

5) Minthogy az eddig fenálló országos és egyéb utak fentartásáról gondoskodni hasonlólag szükséges 's a' közmunkáknak a' járások részire fenhagyott 3/4 részből a' köz-ségek meghallgatása után kiszámítandó mennyiség egye-nest e' czélra fog fordíttatni, ezen munka teljesítése hason-lóan tiszti mérnök urak 's járásbeli utibiztosok, nemkülönben tisztviselő urak felügyelése alatt leszen eszközözendő, magában értetvén, hogy a' mérnökök és biztosak részire az általok eltöltött napokra járandó szabályos napidíjak mindenkor utalványozandók. És mivel a' kecskeméti járásnak mindeddig nincs utibiztos: ezen állomás rendszeresítése a' nm. m. kir. h. tanács útján kieszközözendő lenne.

6) Valamint az országutak építésére, úgy az eddig fenállók fentartására kívántató munkák mikénti felhasználására, szóval a' megyei utak körül előforduló minden tárgyra felügyelni kell, egy minél kevésbé egyedből állandó kö-zépponti választványnak, melynek tagjai a' ns megyének

szoros felelősséggel tartozandók 's köteleességükben álland az új és most fenálló utak fentartására 's illetőleg építteté-sére, úgy a' rendkívüli esetekre felhasznált munkákról a' járásbeli főszbiró uraktól vagy alválasztványoktól szoros számadást kívánni 's annak megvizsgálása 's előforduló minden körülmény szigorú megrostálása után a' nemes me-gyének évenként mindenekről pontosan számolni idősza-konként, a' közgyűlésnek javaslatot tenni arról: hogy az egyik országos utvonali elkészítettése után melyiket szük-ség munkába venni. A' kezelés ekkénti összpontosítása a' küldöttség véleménye szerint elannyira szükséges, hogy a' nélkül bármilyen rendelek tetessenek is, ohajtott cél el-érni alig lehető. —

7) Mérnök urak leendvén azok, kik ezen munkáknak, mint már többször érintett, technikai részét vezérelendik, a' küldöttség szükségesnek tartja, hogy e' részbeni kötele-ségeik pontos betölthetése végett kellő utasítással láttassa-nak el 's ezen utasítás a' központi választvány által kidolgoz-tatván, szoros megtartás végett nekik adassék ki.

8) Mivel az eddig fenálló országutak közmunkák se-gedelmével fentartandók; azonban bizonyos az: hogy azo-kat a' mostani szélességben kavicsoztatni 's tataroztatni nem egyéb czélnélküli idővesztegetésnél 's munkapazarlásnál: határozatlagon kijelentendők vélné a' küldöttség, hogy az eddig fenálló csinált-országutak csak 4 öl szélességben ka-vicsoztassanak; az ujalag építendő országutak vonala pedig 10 öl szélességre határozatván, ezen mennyiségből egyik oldalon mind két részből 3 láb széles bankettel ellá-tandó 3 öl és 2 lábnyi szélességű ut szakértőleg építtessék; 5 öl és 4 láb szélesség pedig hagyassék fen nyári és mar-hahajtó utaknak; a' mellék- és községi utak végtére 6 öl szélességre határozatassanak. — És hogy a' közlekedés téli hónapokon által is minden akadály's utasok veszélyeztetése nélkül fentartassék, fensőbb rendeletek következtében is felszólítandók lennének az illető földesurások, a' közsé-gek pedig köteleztetendők arra, hogy mennyiben az érin-tett utvonalak földesuri vagy urbéri földjeiken visznek ke-reszül, azokat mind két oldalról élőfákkal ültetessék be és szigorú felügyelés gyakoroltassék arra nézve, hogy az e-ként beültetett fák minden kártételtől óltalmaztassanak meg.

9) Mivel az utak építéséhez kívántató kavics-és kő-bányát senki ingyen átengedni nem tartozik: végzésleg je-lentessék ki, hogy a' kavics- és kőbánya általengedéseért az illető földesurások kármentesíttetni fognak.

10) Az 1844. IX. t. czikk 22. §a nyilván kijelentvén, hogy a' közmunkákat senki pénzen nem válthatja meg, sem azok megváltására nem kényszeríthetetik; kézi munkást azonban, vagy szekerest helyettesíthet; ennél fogva, mivel a' közmunkák nagy része a' járások számára tartatott fen, 's ebből előre látható, hogy azon 1/4 részre nézve, melyet országutak építésére kiszolgáltattani tartoznak, legnagyobb részben helyetteseket fognak állítani; a' törvényhatóságok-nak pedig gondoskodniok kell arról: hogy ezen helyettesi-tés az illetők minél kevésbé terhelhetősök és zsaroltatásuk eltávoztatásával eszközöltessék: felszólítandók lennének a' községek az iránt, hogy nyilatkoztassák ki, mennyiben ki-vánják 1/4 rész-illetőségeiket helyettesek által kiszolgált-atni? minek folytában egyszersmind gondoskodniok a' kö-zépponti választvány arról: hogy helyettes kézi és szekeres napszámaikat a' legjutányosabban állíthassák ki 's ezzel e-gyütt azon cél is elértnék: hogy az utak építésinél hosz-szabb időig és így olosóbban is foglalkodó egyedek e' rész-ben maguknak több gyakorlatot és tudomást szerezhvén, az utkésztés módja mind inkább tökéletesíttetnék. —

Ezek voltak azon pontok, melyeket a' küldöttség mindenekelőtt elhatározandónak vélt, hogy a' sokszor idé-zett 1844. IX. t. czikk Pestmegyében lehető legkedve-zőbb sikerrel vétsessék foganathat. (Vége következik.)

Biharharmegye. Egy időközben érkezett k. kir. lei-rat tárgyalatása végett ismét közgyűlésbe idéztettünk. Más megyékben a' haza ügyét szívükön hordozó polgárok les-ve várnak olly időre, midőn a' fő és sokszor elmaradhatlan teendőkrül vállvetve intézkedhessenek; nálunk másként állnak ez oldalról a' dolgok; rég ideje annak, hogy a' béke anyala nemesak politikai, köz, hanem családi életünkben is eltűnt; a' folytonos rágalmak, gyanúsítások 's megtámadá-sok végre oda érleltek a' dolgot, hogy dec. 18án olly napra viradtunk, melyen azon tér is, mely a' magyar alkotvány paizsa alatt nyolcz századon keresztül szentebbnék tar-tott, mint az egykori jeruzalemi nagy egyház szentélye, vagy mint ama bokor, melynek égő lángjából isteni szó hangzott a' közelítő Mózeshez—szabad polgárok vérével fertőztetett meg. Ezen visszariasztó tény az, melynek következtében most is közgyűlésre, akartunk, vagy nem, mennünk kellett. Főispánhelyettesünk köv. tartalmu leiratot olvastott fel e-gyik jegyzővel: „M. kir. helytartó tanácsunknak két rend-beli fölterjesztéséből legnagyobb neheztelésünkel értettük azon botrányos merényeket, melyek mult karácson hava 15én megnyitott 's négy napig tartott közgyűlésteket leg-

gy Hannusz
dván, ám-
vele érte-
elő rovatba
elen esetre
usz András
alól fel-
gnek, hogy
ény 3ik §a
k szolgálni;
nap esnek,
ánokból 15
g napot az
lítésbe ho-
lítás, kik a'
szerint némi
ezeket ille-
hogy a' sze-
okból hagy-

azt: hogy
m sőt négy
lly házakba
al eszközöl-
helyes volt é
első esetben
mennyi ház-
tati kéri azt
gyzett ház,
adó? V é g
határozat-
is egy tel-
ek más tu-
il tekinten-
lé osztatik,
zas zsellért
tt számve-
lhatározott

löttség azt:
lakó czi-
gés: „a'
megtelepül-
házak vagy
mint házas
nek a' köz-
ólására a'
entendők
den munka
nt könnyen
szott, mely
sakor tünik
tal jegyez-
kákát szá-
teljesiten-
k végre a

jelentette,
rvényezikk
számu ha-
számítván

og napszám
027
152
352
742
860

433 napsz.
összeghez
jánlata is.
mi legyen
lyó évben
lt elő: mi
kérdésre
szakasza,
mind a' czél
zta: misze-
közleke-
ására, nem-
lt végre
lja a' kül-
minemű-
özmunkák
a is azok
Minél fogva
ország-
városaival

Távol legyen tőlem, hogy ezt hiúság rovására kívánjam róni; inkább központosulási híján az, mi e körjelenést előidézte; pedig az ellenzéknek nem kellene zárt területnek lennie, de rendszerezettnek igen. Legalább tudnia kellene: mit akar? mikor 's meddig? milly fokozatokban? miképen 's mi eszközökkel? 'sat. Központosulás és központosítás, egyértés és rokonítás tehát most, ha valaha, a valódi jelszó. Engem valóban nem az aggaszt, hogy tán az ellenzék száma nem nagy, hanem, hogy az központosulatlan, rendezetlen 's negativitásában tetszvény magának, új esatá-
táren 's változott hadviselésben is még mindig a régi avult fegyverekkel vi. Sokat vesztettünk; mert bár ott állnánk, hol állánk 1843 előtt; de esüggesztőbb ennél az, hogy a jövő diétára sincs kilátás; mert a helyett, hogy annak biztos eredményére működne, szorgalmasan kovácsoljuk a horgokat, mikkel visszarángassuk azt! Fáy András.

Pestmegye rendkívüli közgyűlésének folytatása. A közmunka-szabályozást illető küldöttségi javaslat, melyet mult számunk röviden érintet, köv.: F.évi január 28-án szab. kir. Pest városban másod alispán Nyáry Pál előnöksége alatt ült össze azon választvány, melynek az 1844-iki IXd. t.cikkben szabályozott közmunkák összeírására megbízott küldöttségek munkálatai megvizsgálása 's azok iránti tudósítás-tétel szabott köteleességeül. Felolvasott a köz.m. é. 5551. sz. a. határozatnál fogva az 1844-iki IXik t.cikk által szabályozott közmunkáknak a kecskeméti járásban összeírására megbízott küldöttség tudósítása, mely mellett az általa végrehajtott összeírást azon jelentéssel mutatja be: hogy Czeglédén 93 hold tevén egy telket, ezt képzeti telkekre osztotta fel, egy telkre 24 hold szántó- és 10 hold kaszáló-földet vevén; Kecskeméten pedig ekért hajtotta végre, hogy mivel ottan urbéri telkek nincsenek, a feljelentett birtokokat 4ik osztályba sorozza és egy telkre 40 holdat véve írta össze. — Végzés: „Jelen tudósítás mellett bemutatott összeírások közül különösen a czeglédi, kőrösi és kecskeméti is megtekintelvén, minthogy tapasztaltott, hogy olly egyedeknél, kik p. o. egy telki illetőségben két vagy három képzeti telket birtokában vannak, az egy egész urbéri telkekre az 1844-iki IXd. törvényzikk 1ső §-sza által határozott 12 nap kétszer vagy háromszor vétetett fel; illy esetekre nézve pedig közgyűlésileg is kijelentett, hogy azon esetben, ha egy telket bíró egyednek birtokában több képzeti telkekre kiülő földmennyiség találtatik: az egész telkekre határozott 12 szekeres nap csak egyszer vétessék fel; a többi képzeti telkeknél pedig az idézett törv. 3ik §-ában a személyre rótt 3 gyalog nap mindenkor kihagyassék; következőleg csak 10 és 1/2 szekeres nap legyen felveendő; továbbá tapasztaltott: hogy az urbéri telket bíró nemeseknél, kikre nézve kijelentett, hogy kiváltságolt személyeik után 3 gyalog nap, vagy is másfél szekeres nap minden telkenél kihagyandó, ezen rendelet több esetben kellő pontossággal meg nem tartott; az összeírásnak fenebbiek értelmébeni kiegészítésére főszámvevő Nyáry Lajos ur utasított.“

Felolvasott Czegléd mezőváros előjárójának folyamodása, miszerint ezek szerfölött sérelmesnek nyilvánítván a megyének abeli intézkedését, melynél fogva törvényesenél nagyobb telkek képzeti telkekre felosztani határozattak, azt kérik: hogy a birtokokban levő földek csak annyi telkek gyanánt irassanak össze, mennyinek az uradalom által is felvételni szoktak; esedeznek továbbá, hogy a reájok vetendő napszámokból ezerigás és 2 ezer gyalog napszám a városház szükségére hagyassék fen. Végzés: „Ellevén a közgyűlés által már határozva, hogy ollyan helyeken, melyekben a jobbágyi telkek törvény szerint megállapított mennyiségű holdaknál nagyobb kiterjedésűek: azokból képzeti telkek alkottassanak; a folyamodó község imént előterjesztett kérelmét, mint a közgyűlési határozattal összeírást között teljesíteni nem lehet. A mi egyébiránt a városház szükségére fentartatni kívánt ezer igás és 2 ezer gyalog napszámot illeti: e törvény értelmében összeírt közmunkák mikénti felhasználása iránt alább fogja ezen küldöttség véleményét a megye elibe terjeszteni.“

Azon küldöttség, mely a pesti járásbeli közmunkáknak 1844-iki IXd. t.cikk értelmében leendő összeírására kiküldetett, az általa végrehajtott összeírást azon jelentéssel mutatja be, hogy a honoratorokért ki vagyon ugyan a napszám téve, de a summázásnál figyelembe nem vétetett, és így az egész járás köteles leszen kiszolgáltatni 16,570 1/2 szekeres, és 19,452 gyalog napszámot. Végzés: „A tisztesek vagyis honoratorok az 1844-iki IXd. t.cikk értelmében reájok rótt munkák teljesítésétől fel nem mentethetvén, utasításul adatott főszámvevő urnak, hogy összesítés alkalmakor a honoratorokra kivett napszámokat is vegye számításba.“

A solti járásbeli közmunkák összeírására megbízott küldöttség tudósításul adja: hogy az összeírást, melyet foglalatlanban csatolva bemutat, végrehajtotta; egyébiránt mivel 1/4. rész telkek után csak másfél szekeres napszám jár;

Dunavecsén pedig némely insurgensek és nemeseknek 1/8 urbéri telkeik levén, azokra napszámot róni nem lehetett; ellenben szinte Dunavecsén a nemes házas zsellérekre, kiknek 1/8 részteleknél kevesebb tulajdonuk van: három gyalog nap rovatott; jelenti végre a küldöttség: hogy házzal bíró valóságos elaggott katonákat, kik a hadi kincstárból most is fizetést húznak, ha 60 évet el nem töltöttek is, mint nyomorultakat kihagyták a közmunkák összeírásából, ha házuknál velök egy kenyéren levő és dologra alkalmas egyed nem találtott. Végzés: „Jelen tudósítás felolvasásakor említésbe hozta thíró Csemniczy Lajos ur, hogy Szeremlén és Kaloosán a megyei határozat értelméhez képest képzeti telkeket kellvén a küldöttségnek felvenni, ebből keletkezett az: hogy jelen összeírás szerint az érdeklött két helyen több telkek van, mint a rovatos összeírásba felvétellett, 's ennél fogva oda terjed kérelme, hogy a rovatos összeírásba foglalt telkek mennyisége jövendőre is tartassék meg. Erre nézve abban állapodott meg a küldöttség, hogy mivel a rovatos összeírás egyedül ollyan helyekre nézve állapított meg alapul felveendőnek, melyekben urbéri rendezés nem volt; az ollyan esetben, midőn önként több birtok jelentetett fel, és az valósággal létezik, azt más községek nyilvános terhelteése nélkül az összeírásból többé kihagyni nem lehet; 's ugyanazért előterjesztő thíró ur kérelme sem teljesíthetetik.“

Felolvasott a pilisi járásbeli közmunkák összeírására közelebb mult évi 5551. sz. a. kirendelt küldöttség tudósítása azon jelentéssel: hogy Ráczkeve és Szendre mezővárosokat kivéve a járás többi községeiben a földek mind urbéri telkenként vannak felvéve 's ennél fogva csak ezen két helyben kellett a 4ik osztályba számított képzeti telkeket felvenni; egyébiránt megjegyzi a küldöttség, hogy Szendre m. város szántóföldjei nagyobb részben olly roszzsák, miszerint még a 4ik osztályba véve is azok birtokosai tetemesen károsíttatnak; jelenti végre hogy Albertfalva és Promontór helységek csupán házas és házatlan zsellérekből állván, földet nem bírnak. — Felolvasott a váci járásbeli közmunkák összeírására megbízott küldöttség az általa teljesített összeírás tárgyában készített jegyzőkönyve, melyben különösen következő pontokra nézve kéretek határozás: Iször Dunakeszi helység az uradalommal kötött telepítési szerződés szerint 43 és 1/2 rész urbéri telket tevén, mivel a rovatos összeírásban csak 23 és 1/8 rész telket találtak felírva, azon kérdés fordult elő: hogy a föllesleges 420 hold földet számíthatni e képzeti telkeknek vagy sem? Végzés: „Ezen pontra nézve abban állapodott meg a küldöttség: hogy mivel a rovatos összeírásban csak 23 és 1/2 telket vétetett föl, ezen telkek számán felül találtott 420 hold 4ik osztályba számított képzeti telkekkel alkottassanak 's az eként kiülő telkek száma után vétessenek föl a közmunkák is. Továbbá minthogy a 23 és 1/8 telkek summából 2 és 3/4 urbéri telkek lakosság közt annyira fel van osztva, hogy jelenleg kik birtokában létét tökéletesen felvilágosítani nem lehetett; utasításul adatott főszámvevő Nyáry Lajos urnak, miszerint 2 és 3/4 urbéri telkek után járó közmunkát az egész községre számítsa fel; mely összeg a község földet bíró lakosai által igazságos arányban leszen kiszolgáltandó.“

2) Püspök Vác városa közmunkái összeírását tárgyzólag jelenté a küldöttség, hogy az uradalmi és városi tisztek, kik urbéri telket bírnak, jobbágyoknak vétetvén fel, a reájok esendő szekeres napok is felrovattak; a személyeikre háruló 3 gyalog napot azonban elengedhetőnek vélné a küldöttség. Végzés: „Jelen pontra a közgyűlés határozata értelmében kijelentett, miként a személy után járó 3 gyalog napszám csak azon esetben hagyathatik ki az összeírásból, ha az említett uradalmi és városi tisztek közül egyik vagy másik nemesi kiváltsággal élne; ellenkező esetre pedig a személye után járó 3 gyalog napszám hasonlóan felveendő 's az összeírás ekénti kiegészítésére főszámvevő urnak utasításul adatott.“

3) Jelenté a küldöttség: hogy püspök Vác városában olly telket bíró uradalmi tisztek is vannak, kiknek urbéri telkeik után sem ré, sem fületőség nem jár 's ennél fogva az általok birt holdak számának kitétele mellett felirattak ugyan ezek mint jobbágyok; a reájok esendő szekeres napszámok azonban azért nem tétettek ki: mivel nem tudta a küldöttség, hogy a ré- és fületőség fejében hány napot kelljen levonni? Végzés: „Ezen pontra előfordult arra szolgálhatván alapul, hogy azon uradalmi tisztek, kik kaszáló és fabeli illetőségeiket ki nem kapják, e részbeni sérelmeik orvosoltatását annak úján igyekezzenek eszközölni; az illetők ezen utkövetésre járásbeli fősz. bíró ur által jegyzőkönyvileg utasítandók leszenek; egyszersmind azonban meghagyatott a számvevő tisztségnek: hogy az említett uradalmi tiszteket mint telkes gazdákat vegye fel és reájok az 1844-iki IXik törvényzikk 1ső §-ában határozott munkabeli illetőséget az illető rovatokba ígtassa.“

4) Jelentést tett a küldöttség arról is: hogy Hannusz András az 1797-iki nemesi felkeléskor katonáskodván, ám-
bár öt ház tulajdonosa; de mivel elbocsátó-levele értelmében semmi szolgálattal nem tartozik, az illető rovatba fel sem vétetett. Végzés: „A közgyűlésnek jelen esetre is alkalmazható illető határozata szerint Hannusz András csak személyére nézve levén a közmunkák terhe alól felmenthető, utasításul adatik a számvevő tisztségnek, hogy mivel a házas zsellérek a többször idézett törvény 3ik §-a szerint évenként 6 gyalog napszámot tartoznak szolgálni; 's e szerint Hannusz Andrásra öt háza után 30 nap esnék, személyének mentessége miatt a kitett napszámokból 15 napot vonjon le 's az így fennmaradandó 15 gyalog napot az illető rovatba ígtassa. Ugyanez alkalmazom említésbe hozatván, hogy több járásban van még néhány veltes, kik a kezeiknél levő hivatalos oklevelek bizonyítása szerint némi kedvezésekkel bocsátattak el szolgálataikból; ezeket illetőleg utasításul adatik a számvevő tisztségnek: hogy a személyeik után járó 3 gyalog napot az illető rovatokból hagyják ki.“

5) Elhatározás alá terjeszti a küldöttség azt: hogy miután püspök Vác egy háztelken két, három sőt négy ház is van, 's mindegyiknek más tulajdonosa, mely házakba némely telkeken a bejárás csak egy kapun által eszközölhető; mások pedig külön bejárással bírnak: helyes volt e a küldöttség abeli intézkedése, miszerint az első esetben egy házat vett fel 's a napszámot aránylag valamennyi házbirtokos között osztotta fel? továbbá elhatározatni kéri azt is: hogy az összeírásban 305. és 1/2 számmal jegyzett ház, melynek két gazdája van, miként legyen felveendő? Végzés: „Ezen pont alatt előterjesztett kérdésekre határozatképen jelentetett ki: hogy bármennyi ház legyen is egy telken vagy funduson, ha azok közül mindegyiknek más tulajdonosa van, ezek ugyanannyi házas zsellérül tekintendők; azon esetben pedig, midőn egy ház kétfelé osztatik, 's két különböző tulajdonosa van: két külön házas zsellért kell felszámításba venni. Ugyanazért megbízatott számvevő ur, hogy ezen pont alatt előterjesztett 's elhatározott kérdéseket a fentebbiek szerint vegye fel.“

6) Határozás alá terjesztette végre a küldöttség azt: ha vajon a kunyhókban vagy kis házacskákban lakó cigányok házas zsellérekül tekintessenek e? Végzés: „A cigányok azonnal, mihelyt valamely helyen megtelepültek, 's állandó lakásuk vagyon, legyenek azok házak vagy kunyhók, a mennyiben azoknak tulajdonosaik, mint házas zsellérek; egyébiránt pedig mint házatlanok leszenek a közmunkákra nézve felveendő, azért ezen híján kipótlására a számvevő hivatal utasított. — Végrezetre kijelentendőnek vélte a küldöttség, hogy mivel kezdetben minden munka több nehézséggel van összekötötve 's e szerint könnyen megtörténhetett, hogy az összeírásba hiba esuzott, mely csak későbbben, t. i. annak gyakorlati alkalmazásakor tűnik ki: az ollyan hibák járásbeli illető sz. bíró urak által jegyeztessenek föl 's a jövő 1844-7dik évre a közmunkákat szabályozó IXik törvényzikk 28ik §-sza értelmében teljesítendő összeírásakor azokra figyelemmel hajtassék végre a küldöttségi munkát.“

Főszámvevő Nyáry Lajos ur hivatalosan jelentette, hogy a megyének öt járásában az 1844-iki IX. törvényzikk rendelete nyomán és a közelebb mult évi 5551. számú határozat következtében összeírt közmunkákat felszámítván teszen:

	szekeres napszám.	gyalog napszám.
a kecskeméti járásban . . .	31,157 1/2	59,027
a pesti járásban . . .	16,623 1/2	15,452
a pilisi járásban . . .	18,487	47,352
a solti járásban . . .	21,578 1/2	53,742
a váci járásban . . .	21,157 1/4	27,860

összesen tehát az egész megyei közmunkák teszenek . . . 109,004 207,433 napsz.

Jelenti végre főszámvevő ur, hogy ezen összeveghez járult még tb. Rosthy Albert ur e részben tett ajánlata is.

Tudva levén már az előadattakból, hogy mi legyen azon erő, mellyrül Pestmegye közönsége a folyó évben rendelkezhetik, legelőször is azon kérdés fordult elő: mi ezélra kelljen azt alkalmazni és felhasználni? e kérdésre megfelel az 1844-iki IXik törvényzikk 12dik szakasza, mely a közmunkák szabályoztatásával egyszersmind a czélt mellyre azok fordítandók, kitézte; jelesül elhatározta: miszerint ezen közmunkák a közgyűlés által kijelendő közlekedési utak készítésére, megigazítására 's fentartására, nemkülönben ugyanazon törvény pontjaiban kijelölt végekre fordítassanak. Ebből indulyva szükségesnek tartja a küldöttség mindenképp előtti a közlekedési utakat azok mineműségéhez képest felosztani olly végre, hogy a közmunkák miként és mennyiben leendő azokra alkalmazása is azok mineműségéhez képest rendeltethessék el. — Minél fogva a közlekedési utak felosztatnak: 1) Közönséges országutakra, melyeken a szomszéd megyékkel, azok fővárosaival

's illetőleg ezeken által a' szomszéd kiiltartományokkal közlekedés fentartatik. **2)** Mellék-főutakra, melyeknél fogva a' 3ik pontban említett több közlekedési és határkeresztutakon által az ország valamely nevezetéb városával vagy vidékével való közlekedés fentartatik. — **3)** Azon közlekedési utakra, melyeken által egy helységnek a' hozzá szomszéd helységgel vagy mezővárossal közlekedése fentartatik. A' közlekedési utak eképeni felosztása után magából a' felhívott törvényből foly azon következtetés: hogy a' mennyiben ezen utak Pestmegyében még czélszerűen kijelölve nem volnának: azoknak járásokénti kijelölésére küldöttséget kellene kinevezni, mely a' tiszti mérnökök közbejöttével kihallgatván az illető földesurakokat és községeket 's különösen figyelmeztetvén arra: hogy az utvonalak kijelölésével lehető legtöbb érdek egyesíttessék; jelesül, mennyire a' körülmények engedik, népesb helyeket kössenek össze; továbbá elkészítetők minél kevésb költségbe kerüljen; de ezen költségkimelés olyatán gazdálkodás, mely az utak fontossága veszélyeztetését rövid időre maga után vonná, ne legyen, mindezekre való figyelemmel, mind a' 3 osztálybeli utvonalak mikénti kijelölésére iránt a' közgyűlésnek szükséges tervekkel támogatott véleményét adja be.

Egyébiránt, mivel a' közmunkák alkalmazása csak úgy lehet czélszerű 's az ország Rdeii várakozásának kellemképen megfelelő, ha a' közmunkák erejével felállított 's illetőleg felállítandó utak jókarban tartatása iránt is a' **12ik §. a)** pontja rendelkezéshöz képest kellő intézkedés fog tétetni, elvileg elhatározandónak véli a' küldöttség, hogy a' jelen állapot fentartásául a' nemes megye különösen gondoskodni fog 's ennél fogva, mivel Pestmegyének már több mérföldnyi hosszúságu csinált országos és még több 2od és 3ad osztályu utai vannak: szükségesnek látja küldöttség, hogy a' közmunkák egy része ezek fentartására, más része ismét a' **41. §.** értelmében a' közbejöheto halaszthatlan rendkívüli közmunkákra; más része végül a' közgyűlés által megállapítandó országos főutvonalak építésére fordíttassék. Kívánja ezt az ország és megye közérdeke 's parancsolja a' törvény, melynek foganatosításáról kellőleg rendelkezni szükséges.

Mi már azon arányt illeti, melyben a' közmunkák egyik vagy másik czélra kirendelendők volnának, e' részben azon vélemény fog a' közgyűlés elibe terjesztetni: hogy az összeírt megyei közmunkák $\frac{1}{4}$ része az új országos utak építésére, $\frac{3}{4}$ része pedig eddig részszert elkészített, részszert csinátlan országos és a' többi mellék- és közlekedési utak fentartására 's tatarozására, nekülönben a' véletlen esetekre hagyassék fen. Közmunkábul a' járások részire fentartandó $\frac{3}{4}$ része nézve különösen szükségesnek tartja küldöttség, hogy illető főszbiró és mérnök urak a' községek kihallgatásának előrebocsátása után a' helybeli körülményekre 's különösen az 1844d. IXdik törvényozikk **23 §**ra való figyelemmel dolgozzák ki azon arányt, melyben az érdeklött $\frac{1}{4}$ részből a' közmunkák az eddig fenálló utak jókarban tartására kiszolgáltatandók; 's mennyiben legyenek ugyanazon törvény **41. §**szá értelmében a' közbejöheto rendkívüli esetekre fenhagyandók, az eként elkészítendő felszámítást tudósításaik mellett minél előbb bemutatván; és mintán illy átmeneti intézkedések mindenkor legnagyobb nehézségekkel vannak összekapcsolva, 's csupán a' különben is szoros ellenőrségi kezelésből meritendő tapasztalás fogja kimutatni: ha vajon a' jelen állapot fentartására említett tisztviselő urak részére utalványozandónak vélt közmunka elegendő é vagy sem? a' gyakorlat által kifejlendő körülményekhez képest leendő szükség a' kidolgozott arányt jövendőre nézve változtatni. —

Felosztva levén eként a' jelen évre összeírt közmunkák, gondoskodni szükség arról, hogy a' megyei országutak közül melyiket kelljen legelőször is építtetni? erre nézve oda terjed a' küldöttség véleménye: hogy mivel illy utak készítését az ország és megye közérdeke egyenlőn kívánja, ez érdek szemelötti tartása mellett az építendő utvonala kijelölésben minden vidéki (provincialis) érdeknek mellőzöttni kell 's ennél fogva mivel közönségesen tudva van, hogy a' több mérföldnyire nyuló solti járás az által, hogy természetvénit a' Dunán csekély költséggel szállíthatja fel, más járásoknál kedvezőbb helyzetelt bir; a' kecskeméti, váci és pilisi járásoknak pedig nevezetes része az épülő félben levő vasutvonálnak rövid idő múlva leendő használhatása által hasonlólag több kedvezéssel birand, a' pesti és váci járáson keresztül Hatvannak vonuló úgynevezett kassai országut azonban annak Dunától és vasutól távolsága 's helyzete miatt a' felhozott kedvezések közül egyikkel sem bir; következéleg ezen utvonala lenne az, mely a' közmunkáknak az új utak építésére fentartott $\frac{1}{4}$ részével legelőször, még pedig a' pesti határtól kezdve lenne építendő; a' küldöttség ezt annyival inkább szükségesnek véli elhatároztatni, mivel ezen utvonala az, mely a' már jókarba helyezett országutakkal biró Nógrád, Gömör, Heves, Borsod 's több felső megyét; továbbá hazánk tárházának az alföldnek

nevezetes részét kapcsolja össze hazánk két fővárosával, 's e' szerint ezen vidék kereskedésének előmozdítására egyik főtényezőül szolgáland. —

Miután fentebbiek következtében a' megyei országos és egyéb utvonalak kijelölve 's meghatározva leendnek, 's közgyűlésileg fog megállapítatni az, hogy a' közmunkák mely része fordíttassék új országutak építésére, 's jelesül melyik vonalon kelljen azt megkezdeni: gondolkodni kell annak elhatároztatásáról is, hogy a' közmunkák miként legyenek felhasználndók? Erre nézve a' küldöttség következőket teszen javaslatba:

1) Hogy azon erő, mely a' k'üzött munkára felhasználndó, összpontosíttassék; mert tagadhatlan: hogy csak egyesített és folytonos munkával eszközölhető az országutak építtetése czélszerűen 's lehető legrövidebb idő alatt; és hogy ezen czél elértessék: erre ismét megkívántatik, hogy az összesített erőnek mikénti alkalmazása kellő hatósággal felruházandó és szoros felelősséggel tartozó egyedek felügyelésére bizassék. Mi végből

2) Elkerülhetlenül szükséges: hogy az országutak építéséhez néhány új egyed alkalmaztassék, jelesül: a) mulhatalanul kívántatik egy mérnök, ki az utépítésben gyakorlati tapasztalással birjon 's az egész munka technikai részét mint felügyelő vezesse. Nem szenved ugyan kétséget, hogy tiszti mérnök urakat az utakrai felügyelés köteleességük szerint illeti; mivel azonban az utak e' megyében jövendőre nézve rendszeresen 's lehető legnagyobb felügyelés alatt fognak építtetni, következéleg tőlök sem kívánhatni, hogy eddigi fizetésekért minden idejüket saját káraikra áldozzák fel a' közjónak, a' küldöttség véleménye szerint rendszerint mérnök urak, kiknek ut építésbeni gyakorlati tudományuk kérdés alá nem vonható, szolgáltattának fel az iránt: hogy közülök melyik ajánlkoznék az érintett felügyelésre, mellyel a' magát e' czélra felajánlandó mérnök ur fázadozásának kellőképen megjutalmaztatása végett legalább ezer pengő forint évi fizetés lenne összekapcsolatandó. — b) Szükséges egy felügyelősegéd biztos, még pedig olyan, ki az utépítést gyakorlatilag is érti 's ennek évi fizetése legalább 300 p.ft. öszvegeben lenne megállapítandó. És miután az igazgató mérnök elibe tüzendő minden köteleességére nézve a' ns megyének szoros felelősséggel tartozandók, erre pedig csak úgy köteleztetik, ha a' rendelkezésétől függő felügyelő biztos-választás nekik fog általengedtetni, végzésleg lenne kijelentendő: hogy az igazgató mérnök ezen biztost önmaga válasza 's nevezze ki.

3) Fentebbi pontban említett egyedeken kívül, kik a' munka technikai része pontos végrehajtásáról tartoznak gondoskodni, kívántatik: hogy járásbeli illető tisztviselő urak a' politialis felügyelést magok részéről egész szigorúsággal gyakorolják; de egyszersmind az uti biztosokkal együtt felügyeljenek az anyagokra 's arra, hogy azok a' kijelölt helyre és czélra használtsanak fel.

4) Mivel a' 2ik pontban érintett egyedektől a' reájok bizandokra nézve kellő pontosságot 's felelősséget csak úgy kívánhatni, ha a' küldöttség által javaslatba tett fizetések biztosítva leendnek; e' végből megkérendő lenne mindekelőt a' nm. m. kir. h. tanács az iránt: hogy az említett egyedek fizetését kegyesen rendszeresíttetni 's ez által a' megyének arra, hogy a' törvénynek kellőleg szerezhessen foganatot, kegyesen módot nyujani méltóztassék. — Egyébiránt, mivel teljes reményben van a' küldöttség a' felől, hogy a' megyei földesurakog szem előtt tartva azon új terhet, mellyet a' köznép a' már gyakorta idézett törvény rendelkezénel fogva minden beszámítás nélkül viselni köteles: maguk részéről leendnek azon méltányossággal, hogy az érdeklött két felügyelőnek javaslatba tett fizetését, ha nem is egészen, legalább nagyobb részben önkéntes ajánlat után egész készséggel állítandják ki, az e' czélra kívántató 1300 p.ft. rnak országgyűlési költségek kivételésekor eddig használt kules szerinti felosztása mellett felszólítandók lennének arra: hogy a' reájok kivetendő különben is csekély öszveget önkéntes segedelemképen kifizetni sziveskedjenek.

5) Minthogy az eddig fenálló országos és egyéb utak fentartásáról gondoskodni hasonlólag szükséges a' közmunkáknak a' járások részire fenhagyott $\frac{3}{4}$ részből a' községek meghallgatása után kiszámítandó mennyiség egyenes e' czélra fog fordíttatni, ezen munka teljesítése hasonlólag tiszti mérnök urak 's járásbeli utibiztosok, nemkülönben tisztviselő urak felügyelése alatt leszen eszközözendő, magában értetvén, hogy a' mérnökök és biztosak részire az általok eltöltött napokra járandó szabályos napidijak mindenkor utalványozandók. És mivel a' kecskeméti járásnak mindedig nincs utibiztos: ezen állomás rendszeresítése a' nm. m. kir. h. tanács után kieszközözendő lenne.

6) Valamint az országutak építésére, úgy az eddig fenállók fentartására kívántató munkák mikénti felhasználására, szóval a' megyei utak körül előforduló minden tárgyra felügyelni kell, egy minél kevésb egyedből állandó középponti választványnak, mellynek tagjai a' ns megyének

szoros felelősséggel tartozandnak 's köteleességükben álland az új és most fenálló utak fentartására 's illetőleg építtetésére, úgy a' rendkívüli esetekre felhasznált munkákról a' járásbeli főszbiró uraktól vagy alválasztványoktól szoros számadást kívánni 's annak megvizsgálása 's előforduló minden körülmény szigorú megrostálása után a' nemes megyének évenként mindenekről pontosan számolni időszakként, a' közgyűlésnek javaslatot tenni arról: hogy az egyik országos utvonala elkészíttetése után mellyiket szükség munkába venni. A' kezelés ekkénti összpontosítása a' küldöttség véleménye szerint elannyira szükséges, hogy a' nélkül bármilyen rendelkezések tétessenek is, ohajtott célt elérni alig lehet. —

7) Mérnök urak leendvén azok, kik ezen munkáknak, mint már többször érintett, technikai részét vezérelendik, a' küldöttség szükségesnek tartja, hogy e' részbeni köteleességeik pontos betölthetése végett kellő utasítással láttassanak e' ezen utasítás a' központi választvány által kidolgoztván, szoros megtartás végett nekik adassék ki.

8) Mivel az eddig fenálló országutak közmunkák segedelemével fentartandók; azonban bizonyos az: hogy azokat a' mostani szélességben kavicsoztatni 's tataroztatni nem egyéb czélnélküli idővesztegetésnél 's munkapazarlásnál: határozatlagon kijelentendők vélné a' küldöttség, hogy az eddig fenálló csinált-országutak csak 4 öl szélességben kavicsoztassanak; az ujalag építendő országutak vonala pedig 10 öl szélességre határozatván, ezen mennyiségből egyik oldalon mind két részből 3 láb széles bankettel ellátandó 3 öl és 2 lábnyi szélességű ut szakértőleg építtessék; 5 öl és 4 láb szélesség pedig hagyassék fen nyári és marhahajtó utaknak; a' mellék- és községi utak végtére 6 öl szélességre határozatassanak. — És hogy a' közlekedés téli hónapokon által is minden akadály 's utasok veszélyeztetése nélkül fentartassék, fensőbb rendeletek következtében is felszólítandók lennének az illető földesurakog, a' községek pedig köteleztetendők arra, hogy mennyiben az érintett utvonalak földesuri vagy urbéri földiken visznek keresztül, azokat mind két oldalról élőfákkal ültetessék be és szigorú felügyelés gyakoroltassék arra nézve, hogy az eként beültetett fák minden kártételtől óltalmazassanak meg.

9) Mivel az utak építéséhez kívántató kavics- és kőbányát senki ingyen átengedni nem tartozik: végzésleg jelentessék ki, hogy a' kavics- és kőbánya általengedéseért az illető földesurakog kármentesíttetni fognak.

10) Az 1844d. IX. t. czikk **22. §**a nyilván kijelentvén, hogy a' közmunkákat senki pénzen nem válthatja meg, sem azok megváltására nem kényszeríttethetik; kézi munkást azonban, vagy szekerest helyettesíthet; ennél fogva, mivel a' közmunkák nagy része a' járások számára tartatott fen, 's ebből előre látható, hogy azon $\frac{1}{4}$ részre nézve, mellyet országutak építésére kiszolgáltatni tartoznak, legnagyobb részben helyetteseket fognak állítani; a' törvényhatóságoknak pedig gondoskodniok kell arról: hogy ezen helyettesítés az illetők minél kevésb terhelhetősök és zsaroltatásuk eltávoztatásával eszközöltessék: felszólítandók lennének a' községek az iránt, hogy nyilatkoztassák ki, mennyiben kívánják $\frac{1}{4}$ rész-illetőségeiket helyettesek által kiszolgáltatni? minek folytában egyszersmind gondoskodniok a' központi választvány arról: hogy helyettes kézi és szekeres napszámaikat a' legjutányosabban állíthassák ki 's ezzel együtt azon czél is eléretnek: hogy az utak építésinél hosszabb időig és így olesóbban is foglalkodó egyedek e' részben maguknak több gyakorlatot és tudomást szerezhvén, az utkészítés módja mind inkább tökéletesíttetnek. —

Ezek voltak azon pontok, mellyeket a' küldöttség mindenekelőtt elhatározandóknak vélt, hogy a' sokszor idézett 1844d. IX. t. czikk Pestmegyében lehető legkedvezőbb sikerrel vétessék foganatha. (Vége következik.)

Biharmegye. Egy időközben érkezett k. kir. leirat tárgyalatása végett ismét közgyűlésbe idéztettünk. Más megyékben a' haza ügyét szívükön hordozó polgárok lesve várnak olly időre, midőn a' fő és sokszor elmaradhatlan teendőkrül vállvetve intézkedhessenek; nálunk másként állnak ez oldalról a' dolgok; rég ideje annak, hogy a' béke anyala nemcsak politikai, köz, hanem családi életünkben is eltűnt; a' folytonos rágalmak, gyanúsítások 's megtámadások végre oda érleltek a' dolgot, hogy dec. 18án olly napra viradtunk, mellyen azon tér is, mely a' magyar alkotvány paizsa alatt nyolcz századon keresztül szentebbnek tartott, mint az egykori jeruzalemi nagy egyház szentélye, vagy mint ama bokor, mellynek égő lángból isteni szó hangzott a' közelítő Mózeshez—szabad polgárok vérevel fertőztetett meg. Ezen visszariasztó tényaz, mellynek következtében most is közgyűlésre, akartunk, vagy nem, mennünk kellett. Főispánhelyettesünk köv. tartalmu leiratot olvastatott fel egyik jegyzővel: „M. kir. helytartó tanácsunknak két rendbeli fölterjesztésből legnagyobb neheztelesünkkel értettük azon botrányos merényeket, mellyek mult karácson hava 15én megnyitott 's négy napig tartott közgyűlésteket leg-

gy Hannusz
dván, ám-
vele érte-
lető rovatba
elen esetre
usz András
he alól fel-
gnek, hogy
vény 3ik §
k szolgálni;
nap esnek,
ámokból 15
og napot az
ültésbe ho-
elites, kik a'
szerint némi
ezeket ille-
hogy a' sze-
okbólhagy-
r azt: hogy
m sőt négy
elly házakba
al eszközöl-
helyes volt é
első esetben
mennyi ház-
tatni kéri azt
gyzett ház,
ndó? V é g-
határozat-
is egy tel-
nek más tu-
ül tekint-
lé osztatik,
áz szellért
tás számve-
elhatározott
döttség azt:
n lakó czi-
gzés: „a'
negtelepül-
házak vagy
mint házas
zének a' köz-
bótlására a'
entendők
den munka
int könnyen
szott, melly
sakor tímik
ltal jegyez-
nkákat sza-
teljesiten-
ék végre a'
jelentette,
rvényozikk
szánu ha-
elszámítván
log napszám.
0,027
0,452
0,352
0,742
0,860
433 napsz.
öszvegehez
ajánlata is.
mi legyen
olyó évben
ult elő: mi
a' kérdésre
szakasza,
mind a' czél
ozta: misze-
közleke-
sára, nem-
elt végekre
rtja a' kül-
k minemü-
közmunkák
sa is azok
Minél fogva
s ország-
városaival

méltatlanabb féltelenség 's erőszak képében tüntetik előnkbe. Mi tehát, mint azt a törvények 's törvényes rend szigorú fentartása 's ebeli legfensőbb k. tisztünk—hogya' személyes bátorság veszélyeztetésével, nemkülönben a' köz és magányügyek tömérdek kárával eképen feldult nyugalmat azoknak, kik az előrebocsátandó vizsgálat folytatásban vétkeseknek fognak ítéltetni, szigorú megfenyítettésük által minél előbb helyreállítsuk, hozzamagával: azon merények tüsténti megvizsgálására vitélő Kiss András krassómegyei főispáni helytartó hívünket, mint királyi biztosunkat küldöttük ki, Nektek egyszersmind szigorúan meghagyván, hogy minden ezen megyét közvetlen érdeklő 's több időtől fogva függőben maradt köz- és magán-tárgyak elintézését, mi főisp. helytartónk hivatala által már fen érintett közgyűléskor is sürgettetett, a' közigazgatás és igazság-kiszolgáltatásnak tetemes csorbulása és hátramaradásával továbbra halasztani egyáltalában nem engedjük 's minden egyéb kérdés és panaszoknak, melyek a' kir. biztosunk által azonnal eszközözendő vizsgálat köréhez tartoznak, fessegetésével felhagyva, egyedül csak a' fenemlített, közigazgatási 's magán-tárgyak iránt, a' főispáni helytartó-hivatal előlülése alatt, minden haladék nélkül pedig a' rend és mérsékelt annyival bizonyosabb fentartásával, tanácskozzatok és végezzetek, minthogy nevezett kir. biztosunk feladása 's tiszte azon kihágások megvizsgálására is terjed, melyekre valaki, e' megye. rendelésünk megszégésével, netalán még vetemedni merészelné. Többire nektek legfelsőbb kir. tekintélyünkél fogva parancsoljuk 's meghagyjuk: miként említett kir. biztosunkhoz teljes engedelmességgel lenni 's neki mindenben készséget és gyors segítséget szolgáltatni tartoztatok és köteleztesetek hat. Isteni félelemmel hallgattuk a' leiratot's nyomban utána határozunk, a' mi t. i. parancsoltatott. Egy biztos már kifáradt a' nyomozásokban, a' másiktól nem divánálhatunk, de feladata minden esetre nagy; érdeme pedig még nagyobb leend, ha a' gordiusi csomót Nagy Sándortul eltérőleg oldandja fel. F.

Mosonmegyei közgyűlés. Jan. 20dik 's következett napján tartók évnegyedes közgyűlésünket, mely miként elődje zivataros 's kedélylázító volt, a' határozat pedig rövid szavakkal nem más mint kudareza a' polgári szabadságnak 's illúziója a' nemesi jogoknak; de a' dolog kelő értelme felfoghatása végett közöljük azt egész menetben. Gyűlés-megnyitás előtti napokon hallók, hogy Mosony megye tanácskozási terneiben korteseket szándék fellépetni, 's így nyers erő fog a' józan értelmiséggel harcot küzdeni 's hogy mind ezt az ellenzék fogja elkövetni a' conservativeken. Az eredmény másképp tünt fel. A' gyűlést mondott napon főispán ó méltósága nyitá meg személyesen. A' helytartó-tanácsnak némely intézvényei 's megyei levelek közt érdekes volt azon rendelvény, mely a' közelgő népesség-megelőzés tekintetéből a' rendeket felszólítja, hogy ez iránt mihamarább intézkedjenek, különösen pedig, hogy a' gabna-és burgonyából szokott pályinkafőzést tiltanak el. Ez szülte ama vitát, mely 4 hosszú óráig legnagyobb elkeseredéssel folyt. Hírlapjainkból tudva levő azon tény, miszerint gr. Zichy Otto e' megyében találató birtokából több holdat néhány szegényebb győrmegyei nemes közt kiosztott, hogy abból élelmet merítve teljesítsék polgári kötelesegeiket; ezen ns egyedek fölléptek Mosonmegye gyűlésén is, hol látva az arisztokratai túlzó eszméket, politikai meggyőződésükhöz híven azok ellen harcoltak, a' józan haladás lobogója alatt. A' megye néhány főbb urai, kik megszokták már az önkényes rendelkezést, e' felszólaláson meghökkenek. „Hisz, mondák ők, így oda van a' conservatism, oda az arisztokratia, oda minden; itt tenni, még pedig sietve szükség tenni, ne sero medicina paretur.“ Z. O. gr. t gyanúsítva, embereit felfogadott bérszolgáknak nevezék; az időközben tartott közgyűlésen pedig határozattal is kimondatták: hogy ezentul ns Mosony megyében csak azon nemesek bírandnak tanácskozzathatási és szavazási joggal, kik vagy rendszeren a' megye keblében laknak, vagy kiknek legalább is „egy curialis telkük van.“ Mi csakugyan halatlan határozat egy „conservatív“ megyétül! Boncezoljuk kissé ezen szót. Conservatív párt hazánkban támadt akkor, midőn erőszakos kezekkel az alkotvány szentélye ostromlatni kezdett. Ekkor szükség volt erőlyre, szükség conservatismára, mert a' nemzet alkotványos életét enyészet fenyegeté; később megfordultak a' szerepek; az ellenzék a' gazdag szomszéd népek példájára tisztítani kezdő alkotványunkat gyomtól, mely a' hasznos mag felesírásását is gátolja, ekkor a' jogaikat féltékenyen őrző ó nemesek tiltakozva álltak elő, hivatkozva a' 9nusra 's egyéb törvényekre; azaz kimondák, hogy ők nemesi jogaik és szabadságaikból hajszálnyt sem engednek eltulajdonítani. Ez lenne tehát elvök az úgynevezett mérsékeltnek. Avagy miképp egyeztetetni ezt meg a' főnebbi határozattal, kivált midőn ez az ellenzék kimutatása szerint ugy a' II 4, III: 2ik czíméi, 's az 1608. koronázás utáni 1ső Czikk ;

mint a' százados gyakorlattal teljes és egyenes ellentétben áll; hogy tehát a' fenebbi határozat megállhasson, nemesak ezen törvényeket szükség megsemmítni, hanem elenyésztetni a' II: 4 czímét, mely szerint a' legesekélyebb birtoku, sőt semmi birtoku nemes is épen úgy tagja a' szent koronának, mint a' leggazdagabb magnás.—Furesa ezen határozatban még az is, hogy a' conservativek, kik oly fenhangon követelik részökre az értelmiséget, a' szellemi erőt, birtokmenyiséghez kötik azon tehetséget, mit csak ész és műveltség biztosíthat; és mégis honnan hallható bővebb panasz népünk nevelési elmaradottsága miatt, mint épen az érintett párt embereitől; holott ők nemesak a' népről fedlekednek meg, hanem az önként ajánlkozó szellemi erőt így jog- és törvény ellenére kiüjtják tanácskozási körükből. Ez okbul

E' határozat megsemmisítéseért küzdött e' gyűlés-folyam alatt a' sértett ellenzék; de hasztalan; mert a' conservativek a' győri nemesek megtelepülésében békezevárást, a' megyei valódi nemességnek a' tanácskozáskbani nullificatióját, háborút, lidérezet, kísértetet 's tudja isten még mit láttak; ezek ellenében felhoztak az említett törvények 's hogy a' megyének van ugyan joga statutumokat hozni, de nem olyakat, melyek törvénybe ütköznek; 's nem vétkező törvényt akarattal megsérteni 's ez által mintegy példát szolgáltatni arra, hogy más thatóságoknál is a' többségben levők hasonlóan intézkedjenek? ez által béke és egység az anélkül is szétszakadozott nemzet-testben nem fog eszközöltetni, hanem igen is bomlás 's végre enyészlet; minek előidézője a' fontolva nem gondolkodó conservativek leendnek. Mindezen törvényes, statutapintatu, 's philanthrop okok az elfogult nézetek ellenében semmi nyomaték-kal sem bírhatának, hanem kimondatott a' végzés, miként a' többség akará: hogy a' már hozott végzés a' megye nemesek szavazásjoga irányában épségben tartassék. E' határozat ellen az ellenzék minden lelkes egyede ovást nyújtott be 's annak felvételét a' jegyzőkönyvbe sürgeték, mi csak oly módon engedtetett meg, ha azokat a' főügyész ellenovása kísérendi. L.

Sopronmegye első közgyűlése január hó 26án vette kezdetét. Elnöklő főispáni helyettes ur barátságosan üdvözlölvén a' RRet, szerencsét 's legjobb sikert kívánt minden újévi kezdeményeikre! Erre felszólalt egy köznemes társunk, a' ns. megye hajdai öltözetének megváltoztatott és szerinte nem hősies, 's nem eléggé keces alakját korholva, 's kérte az őt nem nagy figyelemmel kísérő RRet, hogy a' mentéknek előbbi díszes formáját állítsák vissza. Utána első alispán ur tévé meg megyénk állásáról kimerítő részletes tudósítást, előadván, hogy ámbár a' mult évi változékony időjárás az egészségre nézve nem volt kedvező; mindazáltal epelázon kívül, mely különös természete miatt többnyire vízibetegséggé fajult, más járvány nem pusztítá e' szép megye népességét. A' himlőoltás által számos egyed élete 's testök épsége tartaték fen. Noha találkoznak a' nép között még oly balgák is, kik a' gondviselés kezeiben a' himlőt mint a' szegényebb sorsuak gyermekeinek tizedlésére jótékony eszközül szolgálót tekinték. Bocsássa meg isten nekik, mert nem tudják, mit kívánnak.

A' pénztárak állapotjára áttérvén jelenté: hogy az adónak a' KK. és BR. által csak nem régiben elfogadott behajtási módja most legnagyobb sikerrel használtatik, miszerint a' községek akarajára hagyatik meghatározni, mennyit képesek évnegyedenként adójokból lefizetni. Ugyanis a' megye hadi adójának mennyisége mult 1845. évre 133,566 frt 46 kr., a' hadfogadó segedelemre fizetendő összeg pedig 2328 frt 52 kr. tevén pengő pénzben, ennek fejében az év első felében történt hadi számvetés szerint kész pénzbeli fizetés 's beszámításokkal lerovatott 69,888 frt 54 kr. és a' hadfogadó segedelem fele azaz 1164 frt 26 kr.; az év második felében pedig szinte hadi számvetés szerint fizetett 's beszámított 76,553 frt 29 kr. és a' hadfogadó segedelemből a' hátralevő mennyiség, öszvesen a' hadi adóból lerovatott 146,442 frt 24 kr. és a' hadfogadó segedelem egész összege tehát nemesak egész évi adójokat, hanem azonfelül az utóbbi hátramaradásból is 12,875 frt 37 kr. 's így ezen fizetési új rendszer mellett eddigi tartozásaikból már 95,945 frt 32 kr. fizettek le.—Házi adónk a' mult évre 87,629 frtban állapított meg. Ez igen soknak látszik, 's fájdalom! mégis igaz. Hanem koránsem könnyelmű gazdálkodásnak, hanem a' megye sajtáságos körülményeinek tulajdonítható. Ugyanis az itt szállásoló számos katonaság 's azon természetvénnyek kiszolgáltatása okozza majd felét ezen költségeknek, melyeket az adózó kincstári áron a' katonaság ellátására adni kötelek, 's mely summa 43,093 frt 34 kr-ra rug, (mivel a' sopronyi piac talán az ország minden vidékei felett legdrágább.)—A' nemzeti pénztár állapotja ez utolsó évben kevés változást szenvedett, áll t. i. ennek egész összege 55,799 frt 24 kr. v. ez. kötelezvényeken 2040 frt 56 kr. kész pénzben; ezen gyümölestelenül heverő summát csak betáblázás mellett lehetvén kiadni, még eddig nem találko-

zott, ki illy feltétel alatt kívánta volna felvenni. Hanem ezen nemesi pénztár ellenkövetelése van az országos pénztárnak, mint nádor ó cs. 's kir. főhge leveléből csak imént értők, 's a' 48,658 frt 55. kr-ra megy, mit is majd csak akkor egyenlíthetünk ki, ha a' kincstáron igazságos követelésünk méltányoltatnak. A' nemzeti színház, ugy a' museurnra kivett mennyiség Sopronmegye részéről letisztáztatván, ezen külön pénztárak megszüntek.

Hanem vannak még némely kegyes alapítványokról vezetett számadások 's külön kezelt pénztárak; ezek közt legelőször is a' megyei szolgák nyugdíjaztatására örökös főispán főm. Eszterházy Pál ó hercegsége által kegyesen ajánlott 2000 frt p. p. mely utóbb Ruprecht János tb. által 400 frt, legujabban nemeskéri Kis Pál apát 's nagyváradi r. sz. kanonok ur, mint e' megye kebléből származott nemes lelkületű férfitul 200 frttal szinte p. p. szaporítottván, megemlítendő: 's ámbár a' megyének már két aggszolgálja ennek kamataiból évenként segítetik, az alapítványi tőke mégis 3041 frtra emelkedett 's biztos helyekre levén kiadatra, majd többnek is nyújthat segedelmet. Második alapítvány az olvasó társaság felállítására tolnai Festetics László gr. ur által már régebben letett 1200 pfrtb. áll, mely szinte kamatokra kölesönözöttvén 288 frtot nevelt. Végre hálás elismeréssel megemlítendő még a' szenvedő emberiség Iránti részvétből eredő alapítványa herceg örökös főispánunknak melyet megyei elmebetegeinkre a' bécsi elmebetegek intézetében 3 szerencsétlen egyed számára letenni kegyeskedett. Betöltve levén mind a' három hely, most még egy negyedik szerencsétlennek befogadásáról is rendelkezett, mire is megyénk hálaadó RRei ezen gyűlésünkben ó hercegségének köszönő felirást vezettek. — Igazságkiszolgáltatás tekintetében sem vádolhatni Soprony megyét hanyagságról; miután itt az elintézés végett kiadott tárgyakról évnegyedenként minden tisztviselő számolni tartozik, 's ha valamely tárgy elhalasztatik, jobbadán nem a' tisztviselőkben, hanem a' körülményekben leszen az ok keresendő.

Legnagyobb bajt okoz most szerte a' hazában különösen megyei adózó népe között elhatalmazott törvénytelen pénzüzerkedés, vagyis uszoráskodás. 1844b. még csak 55 váltóidézési és 38 végrehajtási tárgy fordult elő. 1845. már 101 idézet és 67 végrehajtási ügy fordult az illetők előtt; és ha ezen ezerféle eselszövényvel írott 's annyi vi-gyázatlant koldusbotra juttatott iparlovagiság hathatós szerek által nem akadályoztatik, ugy épen azon eszköz fogja ipar 's kereskedésünket bőlesőjében megfojtani, mely annak felvirágoztatására törvény által szentesített, 's dícsőségükre legyen mondva a' ns megye RRinek! midőn ezen gyűlésben szolgabíráinkat a' köznép felvilágosítására kiküldetni elhatározták, a' miképeni eljárás készítésére pedig választványt neveztek, adózóinknak veszélyeztetett vagyona megőrzése iránt legjobb szándokot tanusítottak.

Minden törvényszék első napján az árvák ügyéről felterjesztett tudósítások vétetvén szemügyre, — szinte évnegyedenként a' hanyag gyámtyák kérdőre vonatnak legkisebb elmulasztásukért, 's kötelességük teljesítésére törvényesen is szoríttatnak, — még mielőtt gyámoltáknak tetemes kárt okozhattak volna. — A' mult 1845. évben polgári törvényszékünkön 92 pör jelentetett be, 's ezek közül csak kettő maradt vizsgálatlan. Rabjaink statistikája sem legszomorítóbb: ugyanis 1844ben 14 elítelt rab maradván börtönünkben, 1845ben különféle vétségekért 133 hozatott be; 's így az egész mult évre a' rabok összes száma 147re megy. Ezen számból lehozandó azon 38 engedetlen jobbhagy, kik uraságaik elleni börszökendőségükért ide behoztattak, holott urasági törvényhatóság által lettek volna megfenyítendők. Jelenleg a' rabok összes száma 26. Tartásukra mult évben a' házi pénztárból fizetett 669 frt 48 kr. p. a' rabok keresetéből 's illetőleg vagyonukból ugyan a' házi pénztárnak megtérített 176 frt 55 kr. p. 's így az egész költség 492 frt 53 kr. p. — Több idegen ajku lakost számlálván megyénk, nemzetiségünket híven megőrző KK. és RR. legnagyobb figyelmüket a' nemzeti nyelv terjesztése 's megkedveltetésére fordították; 's egy régibb határozat következtében szorosán megkivánják, hogy szolgabíráik elemi iskoláinkban a' vizsgálatokon megjelenvén, a' magyar nyelvbeni előmenetelről a' megye RRit évenként értesítsék. De a' mi igen is általányosan és csak futólag történnvén czélhoz nehezen vezetend. — (Véke köv.)

Tisztújítás Jászszekszárdon. Csendes tisztújításunk f. hó 9én tartatott meg nádori főkapitányunk elnöklése alatt, mely pusztá formásra számos műkedvelőt gyűjtött leginkább egy nagyszerű indítványozásnak városunkbani szárnváltatása 's minthogy a' kerkivánta reform, szabadítókink értelmében f. évben először összeírás alkalmakor tisztviselőinken is megkezdett, folytatását feszült figyelemmel vártuk tegnap tartott tisztújításunktól; — de mennyire hí-sultak reményink, midőn elnök megnyitó beszédében arany szabadságunkat megemlítve kijelenté, miszerint most is az eddig nálunk divatozott szokás szerint kívánja kerületi tisztviselőnket választatni. Százados szokásunk épségbeni fentartása igényelvén: hogy ker. főjegyzőnk tisztársai nevőkben

Hanem ezen pénztárnak, mént értők, s akkor egyenlőségünk mel- lőre kivett látván, ezen apitványokról; ezek közt a örökös fő- kegyesen a- ános tb. által nagyváradi nazott nemes ttatván, meg- zolgája ennek yi tőke mégis én kiadva, k alapítvány es László gr. lly szinte ka- gre hálás el- periség Iránti pánunknak tegek inté- mi kegyeske- még egy ne- lkezett, mire f hercegsé- szolgáltató- rőt hanyag- rgyakról év- rtozik, s ha a tisztvisé- keresendő.

egy rövid s eléggé jellemző felolvasással 3 évi adósságát le- roja, fenséges grófnak és bíráknak, nemkülönben főkapitány ó nagyságától s terhes hivatalától elbucsuznak. Nád. főkapitányunk az általa kinevezett szavazatszedő választványt — azon figyelemmel, hogy lelkiismeretesen szavazzanak ér- dekeikben, útnak ereszté s ezen figyelemmel mintegy más- fél órai múltétel után meg is tette kellő hatását. Noha előlép- tetés — minthogy az irgalmas kaszás halál a birtokban levő primaplanisták mozgathatóságát megőrző 3 esztendőre is meg- ígérte — nem történt, még is a nagyszerű figyelemmel után ugynevezett rokkantok (invalidusaink) sem félhettek a degradáltatástól százasos ősi szokásunk védpajza alatt. Így tehát most is bátorságot vehetünk magunknak az 1816-ik év- re szóló Mezei naptár- s kalendáriumokban kijavítva tüdőklő tiszti karunk névsorát eddigi egész terjedelmében elősorolni. Nádori fő és alkapitányunk, valamint nádori tablabíránk mint választás alá nem eshető egyedek, megmaradtak; közönsé- ges és ker. tisztviselőink pedig a választók közbizodalma- kov. erősíté meg: főjegyző: Bathó Lajjegy, Baresik K. s Tatz- man K.; főhadipénztárnok: Tatzman L.; apénztárn. Szabó S.; házi: Kiri J.; számvévo: Kenéz M.; főjegyző: Gözon L.; al- ügyészek: Ozoróczki G. s Bozók L. — Jász ker. kap. Vágó L.; esküttek: Horváth P., Mihálkovic J., Böjthi M. s Antal T.; biz- tosok: Halmai J. s Antal J. — Nagy ker. kap. Illésy J.; esk- ült: Váradi L.; biztosok: Hajdú M. s Tóth L. — Kiskun ker. kap. Aczél L. s Gőzon L.; biztosok: Gőzon L. s Nagy K. Mi nálunk a tisztújítás? ez nálunk az aránytalan szavazásjogi képesség és a közönség képviselőinek hiányán alapszik: mert azon két képviselő — kiket a közönség sem jegyzőnek, sem tanácsosnak nem választott, következőleg a kerületi gyűlésre sem küldhet utasítással — nem nevezhetni másnak, mint a tanács képviselőinek. Szavazatunk aránytalan: mert közönséginket jó számmal felülmúló és szavazásjogot gyakor- lani szokott tisztviselőink egyenkint — még magokra is, ha ki- jelöltek — szavazhatnak és szavaznak is. A 25 közönség 50 képviselője pedig csak 25 szavazattal bírnak. — Ezen aránytalan szavazási képesség, valamint képviselő- lünk is csak a törvényhozás segíthet észszerű s üdvös rendezés által. — Tisztújításunk utáni napokon közgyűlés is tartatott folyton, de mivel minden a régi kerékvágásban maradt, s többnyire magunkat érdeklő ügyek tárgyaltak, érdektelennek tartom elősorolásával az olvasó közönséget íntani. k k k.

Budapesti napló. (Febr. 22kén.) Ujdonságink mai rovatát aligha kezdhetnők érdekesebb tárggyal, mint azon vállalat bővebb ismertetésével, melyet divatlapjaink egy- gyik ismételtes szerkesztője Vahot Imre ur „Magyar föld és népei, eredeti képekben, föld- és népisme statisztikai és törté- neti folyóirat” cím alatt már előbb történet hirdetévények nyomán és év elején megkezdett s Fényes Elek, Luczenba- cher János s több irói jelesség közremunkálásával folytatand. Előttünk a munka első füzeté 3 képpel; melyek egyike a lom- nicei csésot, másik a kassai sz. Erzsébet egyházát, harmadik az egri népviseletet ábrázolja. Nyomatási és kiadási csin a hasznos mű ölesőségéhez arányban igen kielégítő; mely e- lőreboasztván Magyarország általános statisztikáját, annak földi nevezetességeit, természeti kincseit, művészeti ritkaságait s lakosai változatos szokásait viseleteit tükrözendi kiesinyben elő, miszerint ki az utazás kényelmében nem gyönyörködik, saját szobája négy falai közt esendes házi körben megismer- hesse hazáját s ingert nyerjen annak természetbeni szemlé- lésére; az ábrák már előleg is jó tapintattal választattak meg s minthogy a lelkes kiadó eredeti magyar jellemét ismerjük, jövőre is bizton remélhetni, hogy szerette hazájának parányi részleteiben is minél hűvebb képét adni törekvendik, mint ezt már a legközelebb II. III. füzetekben tapasztalandjuk, melyek- ben: a magyar tengerpart, Murányvár, a Hortobágy-alföldi népviselettel, aztán Eperjes, a regényes diósgyőri völgy s a gömői palócz barkók népviselete fog adni. És ily hársant negyedréti füzetek ára egyenkint 50 kr. p. p. Azonban előlé- zetés utján még jutányosabbat, i. a. június végeig befejezteten- dő 6 füzet ára 3 forint pengő. Hogy a mutakozó részvétnék annál tágabb tér nyitassék, az előlézeti határidő mártius végeig nyújtott, miáltal a szerkesztő hivatalunkban leteti í- vére is előlézetheti. — Most vettük a „Történeti könyvtár XVI- dik füzetét, benne befejeztetik a francia forradalom története Gaal József által. Kívánatos hogy e minden tekintetben jeles munka minél több pártolóra s így terjedelmes olvasó közö- nségre találjon. — Pest városa bevételi költségvetése folyó évre 461,731 ft 15 kr. p. p. A tisztviselői fizetés-javítására 15,836 ft tervetettek. Nyugdíjakul fizet a város 1833, rabtar- tásra 7320 forintot, az utcai világítás 29,771 forintot, köve- zés s esatornaépítés mintegy 110 ezer forintot emészt fel. Jó- tékony intézetek gyámoltására, szegények ingyen orvoslásá- ra stb. 9600 forint rendelkeztek. Megjegyzendő, hogy a város évenkénti bevételével a költség mindaddig nincs illó arány- ban, mindamelllett rendtartás s egészségügyi állapot biztosításá- ra nem fordíthatók annyi költség, mennyit e két főtenyezője a társasági létnek igényelne. — Azon fensőbb helyről érke- zett intézvényt, miszerint a maecakzenék s hasonnemű éji botrányok megakadályoztatásáért a városi rendőrség maga tartozik felelni, a helybeli hatóság csak azon föltétellel ta- láltta elfogadhatónak, ha ezen észlel a rendőrszolgák száma más helyről számítandó fizetéssel szaporították; mi a szükség úgy hozván magával mégis történeünk. E szerint jaj lesz a sötétség fiainak, s öröm a vitágosság embereinek; de vajjon meg leszünk é mentve másnemű zabolátlanak garázdálkodá- sítól, kik mióta világ áll, kényők kedvük szerint bántak halandó társaikkal, — s mindaddig nem találtatt fel az ellenük ható szer. — Mivel most a derék városkapitány szemessége miatt a játékosakra egy kis szünidő következett, ezt sem akarván az illetők használatlanul elpazarolni s esendes órák gyümöl- cését élvezni ohajtvan esethez fogtak. Nemsokára tehát meg- jelenedik a műveltség korában szakot alapítandó nevezetes nagy munka: „Kártyatan” szenvedélyes ügybarátoktól szer- kesztve benne a macao és fárbli száz hydrafejű cimboráikkal híven leírta s ingyen és tiszteleti példányokban kiosztatva azok közt, kik még az ily nemes mulatságoknak örökre bucsuj

nem mondtok. Különös, és érdekes! — Hogy visszatérőleg az iparvédegyeleti táncvizigalomról is szólunk, a benne részt- vettekre részleg bizton alkalmazhatni az istenember ezen mon- dását: populus iste labis me honorat (ezen nép csak szájjal tisztel engem) — a nemzetiség legnyilvánosabb kürtőzője elég könnyelműek voltak ennek öltözeti díszét feláldozni, s nem nemzetiben barangolni át a termeket; mit egy pár színészi nevezetesség is — pedig ezek már csakugyan nemzet embe- rei volnának — cselekedett. Ellenkező s igen tanulságos pél- dával országunk főrendjei s ezek bájos hölgyei számosan nemzetiesen öltözve adák meg e vizigalomnak az illető fényt társalgásban is ok példázván kellőleg a magyart. Nemzeti színházunk nótágyait sem lehet említetlenül hagynunk, kik becsülettel tüntették ki a magyár női öltözék kellemét. Egyéb- únt sokan, kik az ily nemű előbbi vizigalmakat, s a bennük ö- zönlő lelkesedési szellemet látták, a szalmatüze gondolván egyegy boros érzelmet föjtöttek el; — kivévn a frakkosokat, ezek semmi érzelmet nem föjtöttek el. A multság viradig tartott s kényelmelenségéről akarva sem panaszkodhattunk.

Amerika.

A képviselők terme Washingtonban jelen évi ül- sekre új kárpittal díszítettett, a szellőztetés megjavítat- tott, a tagok és tudósítók ülései megújítottak. A mi ellen- ben a szenatus teremét illeti, itt a hallgatónak szabott tér a helyett hogy tágított volna, még inkább szűkítettett, mert az új statusok oda járulta következtében hat új ül- lést kellett készíteni. A közönség és sajtó számára szánt karzatot, mely előbb három sor-ülést bírt, most csak két sorban ülnek s a hölgyphalyok e részben igen keveset segítenek, mintán a hölgyek buzgó látogatói az üléseknek s valódi vagy állítólagos kísézőik rendesen igen korán szok- ták elfoglalni a helyeket. Ekkép a tömeg folyosókra szorul s legnagyobb rész egy betűt sem hall a vitaközösből. Nagy hiba volt ezen ház-építésnél, hogy a szenatusi gyűlésterem oly keskeny arányra szorították, miszerint a közönséget ugyszólván kizárták kell tekinteni. De az amerikai kormány alapítói még nagyobb hibát követtek el az által, hogy a szenatus úgy rendezék, mint titkon működő, legalább a néppel igen csekély összeköttetésben álló testületet. Így a szenatus ülései eredetileg mind titkosak valának, míg idő múltával kivitták, hogy most csak az ugynevezett végre- hájtó hatóság (executive busines) jó titkos meghányás alá; történet azonban már nem egyszer nyilatkozott, hogy a titkolási rendszer ez utolsó nyoma is végrekép töröltessék- el, mely törekvés időfolytán minden bizonytalán sikerülend is. Hogy mindazáltal a külpolitika és diplomacia titkainak szőnyegen forgásukkor e részben kivételnek kell lenni, ön- ként érthetni. Nevezetes dolog, hogy előbbi időkben a sen- atus tagjai sem nagy beszédekkel nem fényltek, sem szó- noki tehetségükkel a népre nem hatottak. Most pedig é- nen ellenkező áll s jelsen a szenatus lón a népszerűs- zónokság küzdtere, itt aratnak diadalokat ékesszólásaikkal Clay, Calhoun, Webster, Preston, Benton, Choate stb.

Spanyolország.

Barcelonaól jan. 30káról írják, hogy még folyvást számos éjjor vonul éjenkint minden irányban a városon kes- ztül, ugyszinte erős gyalog és lovas éjőresapatok állnak fegyverben illető laktanyáikon. Az új adózási rendszer ellen folyton zúgolódik a nép és szomorú színekkel festik annak ártalmas hatásait. Állítólag több raktárt bezártak, a közin- ség magas fokra hágott, a kereskedés pang, a hitel esők- ken s a pénzhány nagyobbul. Legújabb híre szárnyalt, hogy Ibrahim pasa Barcelonát Lesseps francia consul ki- séretében nem sokára meglátogatandja. Barcelonaiban is valódi tavasi légmérsék uralkodik; a catalóniai utakon a por nem kisebb mint július vagy augustusban szokott lenni.

Anglia.

Hivatalos tudósítás szerint jan. 22kétől 28ig 27 peti- tió érkezett a parlamenthez 78,897 aláíróval a gabnatör- vények eltörlése mellett, holott ez ellen 91 petiúo érkezett, de csak 8,792 aláíróval. A törvények elleni kérelemár azon- ban még csak ezután kezdődik.

Aberdeen lord a felsőházban megígérte, mikép azon utasítások, melyeket a buenosayresi követ a közös angol- francia működés iránt kapott, elő fognak terjesztetni. Mi- után ama közbenjárás tulajdonképi ezélya felől még semmi bizonyost nem tudhatni, valamint az egyesült hajóhad uja- bí működését is sűrű homály fedí, ezek folytában a fenem- litett okiratok közreboasztását feszült figyelemmel várják. A Times azonban előleg birtokába jutott némely adatok- nak, miket mi olvasóinkkal sietünk közleni: „Előre vala lát- ható, így ír a Times, hogy az angol követ Ashley Buenos- ayresben kissé hamarabb jelenik meg mint francia követ- társa s igen beeses alkalommal birand, a hatalmasságok közbejárulását barátságos módon az argentin köztársá- ságnak egy maga ajánlhatni. Ki vala jelentendő, hogy An- glia általában semmi ellenséges indulatot nem táplál a köz- társaság iránt, mikép azonban, nem tekintve a magában vett háboruvezetési jogot, Buenosayres ezt egy oly status irányában gyakorolja, melynek függetlenségét Anglia fen- tartani köteles s melynek kormányát nem nézhetni más ke- zekben, mint melyek e status által elismértettek. A Rosas

által e háboruban elfoglalt állás, nem valamely főpárt, ha- nem csak egyszerű szövetséges állása. Hadai a keleti köz- társaságban, mint ő maga is kinyilatkoztatá, nem annak el- foglalására céloznak, hanem csak Oribe visszahelyzeté- sére a legfőbb hatalomba s haftos részvéte e háboruban valósággal ily közvetett természetű, akkor e térről minden érdek- vagy becsületvesztés vagy veszélyeztetés nélkül kön- nyen visszavonulhatna. Ezen okokkal vala előterjesztendő Ouseley a két hatalmasság közbejárulását; mely ha viszsa fogott volna utasítatni, a követ a hatalmasságok határoza- tát leende kénytelen tudatni, t. i. hogy a háborunak vég vettessék s az európaiak veszteségei és a háboru viszonyai megszűntessenek. A francia követ megérkezte után Ouse- ley vagy az igazságos s tartós békét alapítandó kölesönös egyezkedést s közbejárulást, vagy ha ez nem sikerülne, a francia követtel egy társaságban erélyes rendszabályok hozatalát vala köteles feladatai sinormértékű tartani. Ha a békeegyezkedés e z e n előadások alapján történeendék, mindkét követ szigoru pártatlanságot gyakorolni lett volna köteles a villongó pártok irányában. Montevideo tökéletes függetlensége első czéljaul volt a szerződésnek kitűzve s hogy ez biztosítsassék, mindkét pártfőnök Oribe és Rivera a köztársaság határiból egyiránt vala kizáratandó. Az állás azonban, melyet Rosas ezen javaslatok irányában elfog- lalt, az angol követnek nem hagyta egyéb választást, mint a hatalom-alkalmazást. Ez esetben kötelességük kimondani, miszerint ha az argentin hadsereg vissza nem vonul s Montevideo fel nem szabadíttatik ostrom alól, akkor ezt az angol-francia hajóhad parancsnokai erőhatalommal fog- ják kieszközölni. Az erre következték működésük eredeti meghatározás szerint történtek. A főkorlátozás ellenben, melynek a hajóhad parancsnokai alá voltak vetve, abban áll- lott, hogy szárazon nem szabad semmi megtámadást intéz- niök; hadesapatokat egyedül a Martin-Garcia-sziget meg- szállása végett vagy csak néhány olly állomás elfoglalására szállíthatnak ki, honnan az ellenség a hajóhadat fölmenet némileg akadályoztatni bírná. Ez esetben mindkét sereg le- hetőleg egyenlő erejű legyen. Ha pedig az argentin kormány az ellenszegülést még tovább is folytatná, mindkét had a buenosayresi vagy más folyamparti pontnak ostrom alá vé- telére volt felhatalmazva, meghagyván a nemleges (neu- tralis) hajók szabad közlekedését az ostrom határain kívül. Ezek általán véve azon utasítások, mik szerint a brit követ eljárását intézte. Világosan tanusítják ezek a brit kormány szilárd elhatározottságát békét adni viszsa ezen vidékeknek s a platai birtokban tökéletesen helyreállítani a hajózás a- zon politikai függetlenségét és szabadságát, melyet előbbi szerződések elismérték, s melynek fentartása Anglia jogai s érdekei közé egyiránt tartozik.”

Globe szerint a legújabb amerikai tudósítások kedve- ző hangulatuak, miután ott főleg a Times azon jelentése, hogy Peel a gabnatörvények eltörlését indítványozni fogja, igen jótékony befolyást tön s eszközö, hogy különösen az annyira hatalmas s jelentékes befolyásu kereskedelmi világ általánosan béke mellett nyilatkozott.

Irlandot illetőleg a felsőházban febr. 5kén a vasuti bi- zottság azon javaslata olvastatott fel, miszerint az ottani dolgo- zó osztályok bővebb foglalkodtatása végett mindenek e- lőt az irlandi vasutak ügye tárgyalassék. Clancarty lord indítványa pedig oda ment, hogy a szegények gyámoltatása s betegek orvosi ápolása körül fenálló irlandi törvények vizsgálat alá vétessenek s javíttassanak, mi mellett ő lord- sága szerint az irlandi szegények dolgozóháza koránsem olly népszerűtlének, a mint általánosan híresztelik. Wel- lington pártolá az indítványt. Ideje már, hogy Irland a lor- dok házában is valahára komolyabb figyelmű tárgy legyen.

Február első hetében Londonban számos hajótörés- rül szóló hírek érkeztek, mely események annál sajnosak, hogy ez alkalommal sok emberélet is esett áldozatul. Az Ausztráliába szánt kivándorlási hajó „Catarique” elsüllyedte már most bizonyos; 369 kivándorlóból s 47 hajósbul csak a hajóhadnagy, 7 matróz s egy kivándorló menekült meg. Az utóbbiak közt számos nő s gyermek volt. A „Siras vá- rosa” című hajó a Phillipinek mellett szenvedett törést 40 ember-vesztéssel; egy más, hajótörést szenvedett fran- czia hajó legénysége pedig csak részben szabadulhatott meg. Novemberben az elitélteket szállító „Sir Robert Peel” hajón, mely vétkekekkel rakottan Botany-bay felé vitor- lázott, lázadás ütött ki, mely azonban hamar elfojtatott. A Sun erre azt kérdi: vajjon a Peel Róbert elleni lázadás (a gabnatörvény megszüntetése miatt) olly hamar fog é el- nyomatni az anyaországban is?

Boz „Napi eseményei” szerint a politikai körökben azon hir szárnyal, miszerint a miniszterium a czukorkér- désben vereséget szenvedend. Ez főleg azon torykra nézve leendne fájdalomteljes, kik, hogy hivatalbeli állomásaikat megtartsák, nézeteiket a gabnatörvények iránt megváltoz- tatták. — Castlebari telegraph szerint az angol kormány 1000 toma amerikai gabonát vásárolt, mely különféle irlandi

kikötőkbe fogna szállítani. Az élelem-behozatal mégis pótolná a burgonyamirigy által okozott nagy hiányt, mint a mely bajtól hivatalos tudósítások szerint egyetlen irlandi megye sem lón megkímélve.

Franciaország.

Február Skán este kilenc órakor fogadta a király a válaszfeliratot áthozó követkamrai küldöttséget. Sauzet elnök felolvasa azt, mire Lajos Fülöp, kit Aumale's Montpensier hercegek környezének, következő feleletet adott: „Követ urak! szerfölött megelégtlen fogadom a válaszfeliratot. Szerencsés vagyok benne világos jeleit találni azon gyamolításnak, melyet önök kormányomnak nyújtanak, azon becsületes és állandó együttműködésnek, mellyen amannak ereje 's mindnyájunk szabadságának biztosítéka alapszik. A közvélemény mindinkább elismeri, miszerint Frankon, valamennyi statushatalom szabályzott menete 's tökéletes összhangzása következtében, a jöllét azon fokát érte el, mellyhez önökkel együtt szerencsét kívánom oly édes és megható. Igen, uraim! jótékony érzettel fejezem ki bizalmamat önökhez jövője iránt. Ezen bizalmat erősíti kijelentett gondolkodásuk, 's ez szolgál nekem jelül, miszerint ez összhangzás jövő nemzedékek által is fentartva, tovább fejlesztendi a folyvást növekvő virágzást, mellynek mai nap minden társadalmi osztályaink örvendenek. Ez régóta vágya 's ohajtása szívemnek, célja fáradozásimnak 's legédeseb jutalmam abban állandó, hogy bizton remélhetem, miszerint enfelelődozásom is részt vón az ország java 's áldásai biztosításában.“ — A király szavait sokszoros éljen követé.

Abdelkader hirtelen elünte Algir délkeleti részéről határozta el Aumale kir. hg elutazását Afrikába. A hg február közepe felé vala Párisból eltávozendó. — A tunleriákban Nemours hercegnő lebetegülését várják. —

A követkamra febr. 9kei ülésében már a titkos költések iránti miniszteri kérelem hozott szövegre, minélfogva remélhetni, hogy nem sokára alkalom leend az általános politikának ismétli taglalására. Szorgalmazását ezen vitának, melly különben rendszeren az országgyűlés közepe felé szokott esni, az ellenzék már most bizonyos jelét tekintni annak, hogy ez évben minél gyorsabb folyást akarnak az ügyeknek adni, csak hogy a következő választásokra sok idő maradjon. Ezre czéloznak most mindennel, sőt még az olly számtalanszor tárgyalt borhamisítási törvényjavaslatot is ezzel hozzák egyenes összeköttetésbe. Ezen törvényjavaslat most már nem kedvezze többé az ellenzéknek 's most miért fogja pártját e rendszabálynak azon miniszter, ki annak különben olly határozott ellensége volt? Mert a törvényjavaslat számos állomást rendel, miket ó szthatván szét befolyását hathatósan emelhetendi. Hamisítás ellen nem szűkség törvényt hozni, mert hisz erről rendelkezik már a büntető törvénykönyv, a' bornak vizelli kereszttelétését egész legio hivatalos izelő sem fogja akadályoztathatni, mert a' bor már természeténél fogva is vizrészeket foglal magában, a' czukrozást pedig szinte nem támadhatni meg, mert az a' champagnei pezsgőkőhöz okvetlenül megkivántatik. Némmelők kivánták volna, hogy a' javaslat terjedelméből legyen 's általánfogva, minden élelemszeri hamisításról szólnon. A' kamra mindazáltal ez ellenvetéseket tekintetbe nem vevén, következő napi ülésében a' javaslat több pontjait helybenhagyta.

Frankon özszezdördült a' hajtú köztársasággal. Valami Dubrac nevű francia gyanussá lón, hogy a' polgárháború's afeketék és sárgabőrűek közli meghasonlást titkosan előmozdítja 's e' miatt a' republica határiból száműzetett. Levasseur francia consul kárpótlást követelt honfitársa számára, 's minthogy az elnökkel az özszege iránt

meg nem egyezhetett, ászláját levételé 's Thetis fregáton az ottani tengerparti francia állomáshoz vonult. A' consul hivatalos tudósítást Dubrac hozá Párisba.

Olaszország.

Nápolyi hírek szerint a' farsang baráti a' modenai herceg halála 's a' lovagjátékoknál történt balesetek következtében mulatságaikat illetőleg nagy esapást szenvedtek. Valamennyi multság csupán két vagy három álarcos menetből álland, mellyek a' San Carlo színházban fognak tartatni. — A' Vezuv egyik oldalán febr. 3kán este szép világos tűzfolyam ütött ki, miattl ötperczí időközökben egyik torkolatából láng és kövek szálltak magasra fel; erősebb kitörést azonban ez idő szerint nem remélnék.

Elegyhírek.

A' sz. pétervári czári akademia jan. 14kei ülésében Salvandy francia ministert tiszteletbeli, Dumas és Julien írókat levelező tagoknak választá meg. Vajjon ezen barátságos közeledés a' tudomány mezején nem első lépés é politikai szövetezésre is a' két, e' részben egymástól olly igen különböző, nemzet között?

A' híres operaszász Donizetti, ki mintegy 6 hónap előtt Párisba partitúráirásra hívatott meg a' nagy operaház számára, 's ki ezután nem sokára agyvelőlobba 's innen származó tébolyásba esett, gondos orvosi ápoltatás után szerencsésen fölépült 's Párisból elutazván, a' tél többi részét Nizzában Olaszország balzamos ege alatt töltendi.

Törökországban Jenisehir vidékén manna esett, melly is állítólag az ottani lakosokat nagy bőségben mogyorúszerű 's téstává idomítható élelemszerrel látta el. Ezen titokteljes égitermékből készült kenyeret igen jóízűnek mondják. Kíváncsiak vagyunk az illető természettani felvilágosításokra.

15ik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1846.

Gőzhajózási jelentés.

Alulírt hivatal tisztelettel jelenti, hogy a' gőzhajók járásaikat az al Dunán Pest-Zimony közt is megkezdik, 's ha előre láthatlan akadályok nem gördülnek közbe, rendszeren folytatandják is.

A' gőzhajók járása közelebb meghatározásig következő leend:

Vasárnap február 22kén indul egy hajó egyenesen Zimonyba.

Csütörtökön február 28kán szinte Zimonyba, de mind lemeneti mind feljöveti útjában Eszéket érintve 's így tovább minden vasárnap és csütörtökön további hirdetésig. —

Elindulás ideje: reggeli hat óra.

Pesten, február 17kén 1846.

Gőzhajózási hivatal. 2—3

Dunagőzhajózási társaság.

Alulírt igazgatóság szerencsés a' t. cz. részvényes urakat következőkről értesíti: Az új, már közrebocsátott rendeletek 18. §ának értelmében a' közgyűlési ülés és szavazásjog azon részvényeseket illeti, kik hat hónappal a' közgyűlés tartása előtt mint tulajdonosai legalább tíz, saját nevükre szóló részvénynek, a' társaság könyveibe beiratvák, es. kir. alattvalók, birtokuk felett szabadon rendelkezhetnek, 's a' törvény előtt érvényes tanubizonyosságot tehetnek.

Hogy azonban az új rendeletek 's ügyviteli szabályok foganata a' társaság javára minélelőbb életbe lépjen, a' magas cs. kir. udv. kamarai elnökség legfensőbb felhatalmazás következtében 1846. jan. 6kai paranes által, a' legfensőbbleg helybenhagyott rendeletek tudomásul adatása mellett megállapítani tanácsosnak vélte, hogy a' rendeletek többi intézkedésinek fentartásával, a' rendeletek alapja szerint megtartandó első közgyűlésben kivételesen azon részvényesek birandnak ülés- és szavazásjoggal, kik három hónappal a' közgyűlés tartása előtt, mint tulajdonosai legalább tíz, saját nevükre szóló részvénynek, a' társaság könyveibe beiratvák.

Alulírt igazgatóság e' határozatot tudomásra bocsátván, egyszersmind azon t. cz. részvényes urakat, kik az új rendeletek alapján megtartandó első közgyűlésben ülés és szavazásjogot nyerni kívánnak, felszólítja, hogy részvényeik netán még szükséges átíratásai iránt a' bécsi dunagőzhajózási hivatalban rendelkezzenek.

Ezen közgyűlés f. évi september hónap első felében fog tartatni, a' nap azonban a' rendeletek 21. §sza szerint nyilvános lapok után gyűléstartás előtt legalább 21 nappal fog közzététetni.

A' f. évi martiusban tartandó közgyűlésben ülés- és szavazásjogra nézve még a' régi rendeletek intézkedései érvényesek.

A' cs. kir. szab. dunagőzhajózási társaság igazgatósága. 2—3

Dunai gőzhajózás.

Mintán az 1846. évi martius hónapban tartandó közgyűlésnek kell az osztalék mennyiségét meghatározni, annak kifizettetése azonban 1846. martius 15ő napján törtéendő, 's ennélfogva az osztalék mennyiséget ezen időben még nem tudhatni: a' cs. kir. szab. dunagőzhajózási társaság ezennel közli, miszerint az 1846. évi martius 1jére eső osztalék ideiglen szokott módon tudniillik:

egy egész részvényre 12 ft. 30 krral p. p., 's fél részvényre 6 ft. 15 krral, valamint az 500 ftos kötelezvények félévi jövedelmei 12 ft. 30 krral p. p. az illető szelvények mellett f. é. martius 2kától kezdve, a' társaság bécsi pénztáránál (Bauermarkt 582. sz. alatt) kifizettetnek.

Szerkeszti Helmezy Mihály. — Nyomatik Trattner-Károlyi betűvel, ur-utca 453. szám.

A' részvény-szelvények fizetés alkalmakor nyomott bélyegjeggyel ellátva szolgáltatnak vissza, miszerint ha a' közgyűlés magasb osztalék-mennyiséget határoz, a' még járandó további mennyiség a' bélyegzett szelvények visszaadása mellett kifizetethessék.

Bécs, febr. 15. 1846.

A' cs. kir. szab. első dunagőzhajózási társaság igazgatósága. 2—3

Kész misemondó-ruhák.

Hirsch Ferencz selyem- és divatárus

boltjában legjutalmash áron kaphatók; továbbá: selyem, arany- és ezüst himzetű gyönyörű nehéz templomszőrövek dísztréngere, damasz-szőrövek szászokra 's egészen nehéz violaszín és vörös gros de naples, habos (moiré) és örszalagok Pesten a' väczi utcában, a' szarvashoz hol mindenféle megbízatás cifogadtatik mindennemű templomi dísztréngere, menyecetre, püspöksüvegre, velumra, biretre, alhára, szemfödélre, ostyazaeskóra 's Stef. jutalmas és gyors szolgálat mellett. 2—6

Hirdetvény.

A' nagyméltóságú magyar királyi udvari kincstári tanács részéről közhírré tétetik, hogy azon 145 hold rét, mellyet a' k. ficsus tek. Heves megyében Poroszló mezőváros határában a' Nagy- és Kis-Apotai dűlön, báró Orey István urtól bírói zálogban bír, a' rajta fekvő végrehajtási öszvegeben azaz 19.333 v. forintban 40 kiban eladandó, vagy ha az eladás nem sikerülne, f. évi mártius 17kétől kezdve egy esztendőre — közárverés útján — haszonbérbe bocsátandó. Az eladás iránt Pesten a' k. ügyigazgatási hivatalnál, Egerben pedig kincstári ügyvéd Nagy Sándor urnál lehet értesítést nyerni. — A' haszonbérleti árverés f. évi mártius 9dikén Poroszlón a' városnál fog tartatni. 2—3

Haszonbérlet.

A' nagyméltóságú magyar kir. udvari kincstár rendelkezéséből a' megüresedett väczi püspökség részéről ezennel közhírré tétetik: hogy Püspök-Hatvan helységében levő kétkerekű malom, melly iránta haszonbérleti szerződés folyó 1846dik évi martius 31kén megszűnik, ugyanezen f. 1846dik évi aprilis 15ő napjától számítandó három egy-másután következő esztendőre ugyan a' f. évi februarius 28dikán délelőtt Väczen az igazgatói épületben levő uradalmi irodában felsőbb jóváhagyás fentartása mellett tartandó árverés útján ufolag bérbe adandó leszen. Bérleti kívánók a' fenkitett helyre 's napra reggeli 9 órára a' szokott száztól számítandó tíz kamatos bánatpénzzel, és a' biztosításul lekötendő értékükről szóló hiteles bizonyítványokkal ellátva, azo megjegyzéssel hívatnak meg: hogy a' bérlettelek az uradalmi igazgatói hivatalnál árverés előtt is megtekinthetők, 's hogy az árverés után semmiféle ajánlat el nem fogadtatván, a' megígért ár és ugy a' bánatpénz is ezüst pénzben lesznek leteendők. — Kelt Väczen január 16kán 1846. 2—3

Gyáralapító részvényes társaság.

A' rendszeres közgyűlés az alapszabályok értelmében jözsef-vásári közép vasárnapra levén kitzve, a' t. cz. részvényes urak f. évi martius 15ke, mint annak határnapja iránt előre hivatalosan ügyelmeztetnek. Egyszersmind emlékébe hozatik az illetőknek azon alapszabályi módosítás, miszerint közgyűlésen csak részvényeseknek van joguk megjelenni; 's csak azok gyakorolhatják alapszabályilag kitzúzó jogukat, kik a' közgyűlés előtt két nappal részvényeiket vagy meghatalmazásukat a' társasági igazgató ágna! nyugtatvány mellett letesz k. Kelt Pesten, febr. 15én 1846. Kathy Lajos egyes. jegyző. 2—3

Dohány-termesztőknek

jöfőle valódi havannai dohány-maggal, szinte a' mezei gazdáknak fehér bükkönnyel, mellyet Angolhonból kapott, 's mind bokros növése, mind tatkarmányul fordíthatása miatt is igen ajánlatos, illendő áron szolgáthat alulírt fűszer-kereskedésben Mitterdorfer János, ó-postautcazi 20ik szám alatt, a' halászhoz. 2—3